Tiszántúl

Politikai napilap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK

A kiadóhivatalban átvéve:
Egész évre ..... 16 kor.
Negyedévre ..... 4 „

Helyben házhoz hordva:
Egész évre ..... 20 kor.
Negyedévre ..... 5 „

Vidékre postán szállítva:
Egész évre ..... 24 kor.
Negyedévre ..... 6 „

Egyes szám ára 6 fillér.

Megjelenik minden nap, a hétfő és ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Nagyvárad, Szilágyi Dezső u. 5.

A szerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

XII. évfolyam 201. szám. Nagyvárad Vasárnap, 1916 szept. 3.

Majd menekülnek még ők is!

Nincs semmi oka a dicsekvésre az oláh hadseregnek, amiért katonazenészé mellett vonult be Brassóba. Az a zenesző a vérünket forralja, amiatt a zenés besétálás miatt még sok kellemetlen igazságot fognak illetékes helyen illetékes fülekbe dörögni — a békekötés után, de az oláh hadseregnek semmi oka sincs a dicsekvésre.

Ha nem volna magyar területről szó, egyenesen komikusnak kellene mondanunk az oláh katonaság öntelt dicsekvését. Hiszen a mi hadvezetőségünk őszintén megmondja, hogy az erdélyi szorosokat stratégiai okokból adta fel. Nem kell hozzá sok magyarázat, csak azt kell figyelembe venni, menynyire szükséges egy operáló hadsereg háta mögött a bőséges vasuti hálózat, aztán meg kell nézni a térképen a Székelyföld és az erdélyi délvidék vasuti hálózatának hiányosságát és mindenki tisztában lehet vele, hogy közvetlenül az erdélyi határon hadakoznunk nem lett volna ajánlatos.

A határvidéket mai állapotában a győzelem teljes bizonyossága érdekében feltétlenül ki kellett ideiglenesen üritenünk épp ugy, mint a hogy a németek is kiüritették 1914 őszén ideiglenesen Kelet Poroszországot. Akkor az oroszok kürtölték tele a világot diadalkiáltásokkal, mig a kiáltozókat és fosztogató rablókat Hindenburg a mazuri tavakba nem fojtotta.

Nyugalom, kitartás és bizalom. Üt a fog a bosszu órája a balkáni betörők számára is.

Látjuk az erdélyi menekülőket. A mi szemünkben a testvéri fájdalom és részvét könnye, az övékben a bizalom ragyog. Ezek nem olyanok, mint a milyen menekülőket eddig láttunk, ezek magyarok! Csupa asszony, gyermek és aggastyán; a férfiak mind a harctéren küzd. Ezek magyarok! Menekülnek, mert a betörők: balkáni olábok. Tudják, hogy bánnak az oláhok Romániában a magyarokkal. Menekülnek a rablók elől, de tudják, hogy a rablókat utól fogja érni az igazságszolgáltatás és bizalommal néznek a jövőbe. Ezek magyarok!

Az oláh hadsereg pedig — komikus volna, ha nem szorulna ökölbe a kezünk — a hová beteszi a boeskorát, eltiltja a magyar szót. Ma Kézdivásárhelyen, ebben a szinmagyar városban, tilos a magyar beszéd! Őrülettel határos elbizakodottság — Uram Isten, engedd, hogy mielőbb kijózanithassuk őket belőle!

Robogjanak a katonavonatok; magyar katonák izzó lelkesedéssel, a háboru első napjainak mámorával, elkeseredett dühhel rohannak a magyarság szent védbástyája, Erdély oltalmára, melyre ma ellenség tette a lábát. Majd fordul a kocka; majd fognak még menekülni *ők* is, majd megtanulják a menekülő vonatokon utazást *ők* is, majd fognak uj nyelveket beszélni parancsszóra *ők* is — és nem is panaszkodhatnak, mert csak saját fegyverüket fordítjuk ellenük.

Erdély szive ma vérzik az orvtámadás alatt — fog az a szív boldogan dobogni is, még pedig, erősen hisszük, nem is olyan sok idő mulva!

Az lesz az igazi menekülés, ha majd *ők* menekülnek!

Uj harcok a gyergyói hegyekben

Keleti harctér. *Budapest, szeptember* 2. (Hivatalos.) *Románia elleni harcvonal.* Orsovánál csapatainkat tegnap 5 napi heves harc után a Cserna nyugati partjára visszavettük. Nagyszebennél és Brassótól északra az ellenség csak habozva követi csapatainkat. A gyergyói hegyekben uj harcok fejlődnek.

Károly főherceg lovassági tábornok harcvonala. Bukovinában és a galiciai Erdős Kárpátokban az osztrák-magyar és német csapatok számos orosz előtörést visszavertek. Mariampatól északnyugatra is meghiusult az ellenség több támadása. Zborovnál az ellentámadásunk az előbbi helyzetet ujra helyreállitotta.

Lipót bajor herceg vezértábornagy harcvonala. Terstyánszky vezérezredes német és császári és kir. csapatokból álló hadserege tegnap Svinicsitól keletre és délkeletre heves támadásoknak volt kitéve. Az ellenség Koritnyica faluba behatolt, de átkaroló ellentámadás elől kénytelen volt rendetlenül visszavonulni. Az ellenség 10 tisztet és 1100 főnyi legénységet, valamint több gépfegyvert hagyott a szövetségesek kezén.

Az oroszok véres veszteségei rendkivül sulyosak. *Hőfer.*

A görög dráma végső felvonása.

Bern, szeptember 2. A „L'Action Francaise" arra figyelmezteti az entente ot, hogy a Venizelosz mellett folyó ovációkból ne következtessen arra, hogy Görögország feltéttenül az entente mellé áll. A balkáni harctér a nem várt események szinhelye és a nézőközönség nagyon jól teszi, ha türelmesen vár addig, amig az ötödik felvonás nem következett el.

Intézeti fehérnemüek. Harisnyák, ágynemüek, paplan, matrác. Flanal takarók és teljes felszerelések. **Gyermek ruhák** és **kabátok. Kalapok, sapkák és kötények** legolcsóbban beszerezhetők.

CZILLÉR IMRE

nagyáruházában

A romániai magyarság.

— Összehasonlitás. —

Érdekes ellentét volt a romániai magyarság, és a magyarországi oláhság közt. Amazok tulnyomó többségben magyar állampolgárok, akik előtt mint végső cél mindig ott lebegett a hazába való visszaköltözés; a hazai románok pedig szinte kivétel nélkül idegen állampolgárok Romániára nézve. És mégis, a magyar honos oláhok sokkal több szabadságot élveznek — anyanyelvük szempontjából, mint a romániai *magyar honos* magyarok. Emlitettem, hogy iskoláink micsoda ellenőrzés alatt voltak, de nem szóltam az utca képéről. Hallatlan dolog lett volna, ha valamelyik magyar iskola, vagy magyar társulat ki mert volna akasztani az utca felől valami magyar feliratot. Pedig másnyelvü cégtábla, figyelmeztető felirat van ám elég, csak éppen magyart kerestem hiába.

Nálunk a magyar pénzen alapitott oláh intézetek, oláh bankok nyugodtan viselik homlokzatukon a románnyelvü felirást. Ákár hányszor megtörtént, hogy magyar hiveinkkel találkozván az utcán (kántoruk is voltam), figyelmeztettem őket, miért nem beszélnek egymásközt magyarul? „Minek hivjuk fel magunk ellen ezeket az embereket, akik itt járnak?!“ — volt a felelet. Nem akartam hinni, hogy inzultálnák őket, mig aztán egyszer szomoru tapasztalatot nem szereztem.

A brailai cementgyár (Cantacuzinó herceg tulajdona) munkásai között sok magyar volt. Egy izben este munkából jövet néhány magyar legény beszélgetett, mikor hirtelen rájuk szólt valaki, hogy Romániában oláhul illik beszélni. Szó szót követett, végül rendőri asszisztencia mellett ugy elverték őket, hogy kettőt kórházba kellett szállitani. Hosszu vizsgálat indult meg, a magyar és osztrák konzulátus bevonásával, de a gaztett megtorlása elmaradt.

1906-ban a pünkösdi ünnepekre egy 30 tagu zarándokcsapatot vezettünk haza Csiksomlyóra. Utunk Moldován keresztül az ottani csángó magyar falvak vidékén vitt el. Az egyik állomáson hosszabb ideig időzvén, a csapat falatozáshoz kezdett, mi meg papunkkal, dr Ott Mihállyal a sinek közt föl és alá sétálgatván az ut esbetőségéről, eredményeiről beszélgettünk. Meg kell jegyezni, hogy a zarándokcsapattal mintegy 10—12 fiatal honfitársunkat hoztuk el, csak azért, hogy megmutassuk nekik Magyarország szépségeit s ezzel keltsünk lelkükben vágyat az itthonmaradásra. (Négyet sikerült is itthon elhelyezni azonnal, másik négyet pedig ez uttal kapcsolatban az akkoriban szépen működő „Tulipán Szövetség“ révén Budapestre juttattunk iparostanulóként.)

A közönség tömegében diskurálva dr Ott két oláh katonára figyelmeztetett, akik elől-hátul csucsban végződő sapkájukkal ott állván észrevehetően figyeltek bennünket. Papom ajánlatára, nehogy kellemetlenségnek tegyük ki magunkat, átmentünk az állomás tulsó oldalára, hol jóformán senki sem járt. Én feleslegesnek tartottam ez óvatosságot, de láthatólag rám cáfolt az a tény, hogy pár perc mulva a két szuronyos katona már ugyanezen oldalon figyelt. Közvetlen előttük haladván el, az egyik halk „*dicsértessék Jézus Krisztus*“-sal köszönt bennünket. Meglepetve álltunk szóba velök, s megtudtuk, hogy ők magyarok, de román honosok. Irigykedve hallották tőlünk, hogy „haza“ megyünk. Nekik soha sem szabad erre gondolni. Mennyire szeretnék, ha csak egyszer hallanának magyar szót a templomban, iskolában. Nem értik, hogyan lehet az, hogy Romániában valahol lehet magyar iskola, mikor náluk csak otthon, a családban szabad magyarul beszélni. Mosolyogva emlitettem, hogy óvatosságból jöttünk át az állomásnak ez oldalára. „Nagyon megörültünk mi ennek, instálom, most odaát nekünk nem szabadott vón szólani az urakhoz!“

Müérzék.

E sarándok utról hazafelé Brassó—Predeál felé mentünk. (A vidék szépségét akartuk bemutatni azoknak, akik még nem voltak itthon.) A predeáli vámvizsgálatnál valamelyik emberünknél a vámőrök egy Mária képet találtak. Rettenetes ribillió támadt. Majdnem minden bucsus hozta magával a somlyói Mária szobor képét, s attól megválni nem akart. A vámőrök azonban brutálisan összetépték a képeket, mert azokat *nem szabad Romániába bevinni*. (Hogy miért nem, azt nem tudom.) Minden csomagunk tüzetes átvizsgálása, durva szitkolódás, kiméletlen magmotozás után nagy késéssel indultunk Predeálról. Soha sem feledem el azt a kaján mosolygást temetőrünk, öreg Timár János bátyánk arcán, mikor kijelentette: „Na, csak én vagyok igazi székely valamennyitek közt. Én haza viszek négy képet.“ Mig a motozás tartott, az öreg a nadrágszár alá a lábára csavarta a képeket, s ráhusta a csizmát. Ott nem keresték.

Hogy a képeket mennyire nem türik, azt velem szemben is bebizonyitották. Kivittem magammal az „Ősi Erények“ cimü történelmi képsorozat 50 képét. Csomagom átvizsgálása alkalmával a diszes tokban lévő képeket hosszan nézegette a vámőr, majd hivatalfőnökét hivta, s ujra átnézték az egészet. Büszkén állapitottam meg magamban, hogy ezek most bámulják a magyar festőművészet remekeit. Vártam az elismerés szavait. Nagyot néstem aztán, mikor a „domnu șef“ kijelentette, hogy a képeket elkobozza, azok az országba be nem vihetők.

Kértem, hogy engedjék innen visszaküldenem. Nem lehet, ahhoz miniszteri engedély kell. Folyamodjam, addig ők megőrzik a képeket. Folyamodtam fühöz fához, mig igazolni tudtam, hogy jóhiszemüleg hoztam a képeket. Végre megadták az engedélyt. Hazaküldtem a sorozatot. Hálálkodva kaptam hónom alá, de a helyiségből kivinni sem engedtek. Be kellett varrnom vászonba, meg kellett cimeznem. Akkor erősen körülkötözték, négy ólomzárral látták el el előttem, s szépen tudtomra adták, hogy másnap 10 órakor legyek a főpostán, a szállitás kifizetése miatt. Másnap aztán a vámhivatal szolgája csakugyan feladta, én kifizettem, akkor aztán a szolga kezembe nyomta az elismervényt.

A „*müvelt*“ Románia félt a „*barbár*“ magyarok müvészetétől. — Most sem tudom biztosan, hogy miért?

Erkölcsök.

A hadüzenet dolgában tanusitott puritán oláh becsületet jellemző eseteim is vannak. Egy izben az iskola személyzetének fizetésére nagyobb összeget kaptam postán. Mikor a pénzt fel akarom venni, két személyazonossági tanut kértek. Bosszankodva kérdem a mellettem álló román tanitónktól, hol vegyek én még egy tanut? Ő aztán szó nélkül kimegy, a posta előtt ácsorgó bocskoros atyafiaknak int, s azok közül kettő szépen besétál. Annak rendje és módja szerint egybehangzóan vallják, hogy engem nagyon jól ismernek (kezdtem kellemetlenül érezni magam!) és a pénzt fennakadás nélkül meg is kaptam. Kifelé kénytelen voltam megköszönni az én „ismerőseim“ szivességét, mire ők kijelentették, hogy a köszönetre nem reflektálnak, ellenben fizessek nekik fejenként két leit. (Kollégám azt mondta, hogy ő sohasem látta őket, de ez igy szokás!)

Tanuja voltam egy birósági tárgyalásnak. A vezetésem alatt álló iskolával éppen szemben egy magyar zsidó szobafestő lakott. Vele volt öreg anyja is. Az öreg asszonyt látásból ismertem csak, sejtelmem sem volt róla, hogy magyar. Egy izben papunkkal sétáltunk az utcán, mikor az utcasarkon sebes vágtatva egy kérkocsi kanyarodott be s egy közvetlen a sarkon haladó öregasszonyt a kocsirud hátbaüt, kipenderit az utca szélére, ahol szerencsésen kikerülte az elgázolтatást, csak egyik lábára lépett rá a ló. Az elütés pillanatában hangos „jaj, jaj!“-ra szaladtunk oda és a szerencsétlenül járt asszonyban szomszédomat ismervén föl, ketten karonfogva vezettük, jobban vittük a szerencsére közel levő lakásig. Utközben tudtuk meg, hogy temesvári magyar. Két hétig nyomta az ágyat, gyógykezeltette magát. Akkor hozzám jött kikérni az engedelmet, hogy tanunak bejelenthessen, mert a kocsist beperli. Szivesen megtettem. A tárgyalás napján kiváncsian néztem szét a teremben. Az emelvényen ül a biró, (szokatlanul fiatalember, alig pelyhedző bajusszal), előtte az emelvény korlátjába belefaragott feszület emelkedik.

Szólitják a panaszost. Egyenesen azzal kezdi a biró, hogy tegye kezét a feszületre. Az asszony megtagadja, mert ő zsidó. Az emberek összenéznek, egyik kimegy. A biró vádlat von s meghallgatja a panaszt. Most a vádlott lép elő, kezét a feszületre teszi s azzal kezdi a mondókáját: „esküszöm, hogy igazat mondok“. Akkor leveszi a kezét a feszületről s elmondja, hogy ő lépésben hajtott, mikor az utcasarkon elébe ugrott ez a „madam“. Ő nem tehet róla. Engem szólitanak, nekem is előre meg kellett esküdnöm, hogy igazat mondok. Ezalatt visszajön az az ember, aki az előbb kiment, harmadmagával. Utánam négyen (köztük a két ujonnan jött) szépen előre megesküvén, valljak, hogy a kocsis lépésben hajtott. A biró felmenti a kocsist. Bennem elhül a vér. Ezek most bennünket hamis eskü miatt kerékbe törnek. (Az oláh nép igen sokat imádkozik, homlokával érinti mindég a templom kövét, a hamis esküt rettenetesen büntethetik. Pedig az elitélt szerint az én eskümet hamisnak tartják.)

Nem akartam hinni a fülemnek, mikor a többiekkel együtt engem is taszigálnak kifelé, hogy a hely kell másoknak. Hazaérkezve elmondtam aggodalmamat az oláh tanitómnak. Annyit mondott rá: „hogy tud ilyent gondolni, maga bolond.“ — Hát eddig még nem, hanem ha még egyszer tanuskodom Romániában — gondoltam magamban — akkor már megkötözhetnek.

Élénken emlékezetemben vannak a parasztlázadás borzalmai. Az elképzelhetetlenül kizsarolt nép vadsága fékevesztett cselekedetekben tört ki. Mindent, ami utjokba állt, elpusztitottak, saját vetéseiket legázolták. Vad dühhel rontottak neki először a zsidók lakásainak, azután minden nadrágos idegennek. Szerencsére a mi városunkba nem tudtak betörni. (Braila lakosságainak fele idegen volt.) Egyes városokban azonban főleg Jassy (Jászváros) vidékén rettenetes dolgokat müveltek. Asszonyokat szórtak ki az ablakon át az uteára, ahol az ujszülött csecsemőt anyjával együtt szurták keresztül.

. . . Ês ez a „kultur“ nép most nagy lendülettel neki indul, hogy a „barbár“ magyarok igája alatt nyögő testvéreket „felszabaditsa“. — Tudom, hogy jó románnyelvü honfitársaim ebből a felszabaditásból nem kérnek, s erősen vallom, hogy ettől megmentik őket a „barbár“ magyarok fegyvarei.

Vadász Zoltán.

Pihenő a menekülés fájdalmaiban.

Lukács Ödön hadserege munkában.

Künn, az uj vasuti raktárak táján, nagy üstök alatt ég a tüz s a gulyás illata gőzölög a kormos üstök alól. Tul a sineken elrobog egy katonavonat, csöndesen ülnek rajta a legények, s egy kocsi tetején hirtelen égő tüz sugár villan meg, mintha piros láng csapódna fel az ég felé. A szeptemberi nap sütött rá egyszerre a magyar zászló piros szinére, ebből szökell föl a láng.

Jó auspicium.

A hevenyészett tüzhely körül Peller Ferenc gondoskodik, hogy oda ne égjen a gulyás és mikor jelzik a vonat érkezését, belekerüljön a krumpli, amelyet Losonczy Gábor vezetésével szorgalmas kezek hámoznak és darabolnak fel. *Cziffra* Kálmán főispán érdeklődéssel nézi a munkát:

— Ezt maguk csinálják? Mindig?

Bizony, a főszakács már füstös és rekedt, de gyorsan kapdossa a piros zöld paprikákat s osztályozza a retkeket. Majd kávét hoznak Popper Józseftől, hamar forralják a vizet hozzá. A nagy üstök, amelyeket *Kriszta* Sándor vasuti vendéglős adott kölcsön, gőzfelhőket eresztenek. A főjegyző helyettese, a kitünő vezetőképességü *Doszpoly* Dezső dr aljegyző most utasitásokat ad, mig felesége bent, a raktárban vidáman dolgozik szünetlenül reggeltől estig.

A raktár! Ez az élelmezés központi mühelye. Közepén fent minden ablakot betört a jégvihar, a lég szabadon közlekedik ki s be, de a látvány elragadó, amit ez a fantasztikus terem nyujt. Ikszlábu asztalokon halommal áll a felapritott kenyér, vegyesen fehér, középbarna.

A terem közepén vizvezetéki főcsap, folyik a friss viz tiszta vedrekbe. Mind feljutnak a szomjazó menekültekhez. Hátul friss szénakötegek, rajtuk ül az éjjeli inspekciós, a fáradhatatlan *Csecskovits* Sári álmatlanságtól kipirosodott szemekkel. Most feléje közeledik egy magas férfi, mindkét kezében kés. Ez *Aranyos* Márton, aki három napja darabolja a kenyeret s a keze csupa seb és törés. Kidőlt mellőle mindenki, de ő tovább szeli a kenyereket s hivja segitségül a berakáshoz a jelenlevőket.

Osváth Jenő számvevő, békés, uri modoru, jóember kéri őket, csatarendbe állitja a szolgálatkész személyzetet. Ott sürögnek a kedves *Stettner* Lujza, a két *Breider* nővér fehér egyenruhában, a szeretetreméltó s örökké vidám *Czeglédy* Stefi. Hozzák a négyes honvédek ajándékát: gulyást és kenyeret 1000—1000 emberre. Pihenés. Várják, mig beérkezik a vonat, addig rendezgetik az ennivalókat a már gyakorlott kezek. Szervirozni kevesen tudnak ugy, mint Czeglédy Stefi s akik megpróbálták e munkát, ott is hagyták egy napi szereplés után.

Végig a fapadokon, az előzékeny *Kell* főhadnagy hivatali szobája előtt két kedves arcu leányka ül s rózsaszin bélésü kalapjaik alól élénk érdeklődéssel figyelik a mintaszerü rendet s a fogadtatás előkészületeit. E kékruhás leánykák közt terjedelmes szatyor áll, benne sok sárgáspiros alma, édes szőlő, apró gyertya, gyufa, tészta és a gyermekeknek sok cukor. Ezek a Weinpolter leányok, Marci és Gizi, akik kocsiról kocsira járnak és szétosztják az örvendező apróságnak, amit hoztak. Többet ér ez, mint a szivar és a sör ami különben sincs.

Ahol ez a két leányka jár, nevetés és öröm fakad a gyermekek arcán. A legboldogabb menekülők ezen a vonaton utaztak tova.

Kell főhadnagy katonákat ad a főzéshez, akiket *Obrincsák* István honvédszeredes rendelt ki, mihelyt hozzáfordultak Pallayné és *Doszpoly* Dezső dr. De a munkából kiveszik részüket *Friedmann* Stefi, a jó *Riskó* József, *Sós* István, *Kakas* István, *Magyari* István, *Barna* Andor, *Szántó* Sándor, *Tóth* Bertalan, *Mózes* Kálmán, *Pongrácz* Miklós, *Lénárt* József, *Batz* Endre és özvegy Mayercsik Ferencné is.

A jelzett 200 vonatból eddig a 26-ik futott be. Szokott szivettépő látvány. Ingujjban uriemberek fedetlen kocsikon. A vonat képe ez: egy pár személyszállitó kocsi, az után marhaszállitó kocsik s végül nyitott lórék.

A lórék egyikén, sátoros cigányok között öt automobil ruhás, szemüveges, automobilsapkás urihölgy. Érzéketlenül néznek a levegőbe.

Kis családok magukkal cipelik vagyonkájukat. Csirkeólak, sifonok, ágyfák, varró gépek tünnek fel. Egy asszony, Csikszeredáról, akinek férje a Léderer és Kálmán gyárban őr, két varrógépét cipelte magával.

Most orvost hivnak a Vörös-Kereszt nyugvó állomásáról. A csiki főszolgabiró fejét beverte egy gukker, ami ráesett.

Megkezdődik az evés. A Zlota-Lipa tájáról Erdélyen keresztül elmenekült galiciai igen élelmesen hozzájut mindenhez, ismerkedési hajlama van és figyelmét semmi se kerüli ki. A székely megvárja, mig megkérdik:

— Evett már?

— Nem, feleli önérzetesen. De addig nem nyul semmihez, mig nem hallja:

— Ez a magáé, vegye el és egye meg.

Volt egy család, amely egész nap a kocsi belsejébe huzódott, mert nem akart kérni semmit és inkább éhezett. Bevitték nekik az ennivalót s rábeszélték, egyenek. Szegények, a kendő alatt nem volt más ruhájuk, csak a bluzuk, ezért nem akartak kimenni a nagyvilágra.

E két napon 100 métermázsa kenyér fogyott el az élelmező állomáson.

A nyugvó állomáson hozta világra három székely asszony a gyermekét. Mind egészségesek s tegnap már tovább is vitték őket. *Mazurek* Gyula dr püspöki titkár keresztelte meg az ujszülötteket s Gizella, Ágoston, Gizella neveket kaptak a szent keresztségben. Az eset a székely menekülteknél élénk örömet keltett.

Az élelmező állomásra az első adományt élelmiszereket az áldott szivü főpap: *Gróez*, Béla nagyprépost küldte. Utánna *Lázár* Aurél dr ügyvéd bort, szalonnát és pénzt *Halász* Gyula plebános, *Blaha* István szintén élelmiszereket. *Fröhlich* János mindennap rengeteg husi ad. Tordai *Molnár* Géza szép levéllel székely családoknak élelmiszereket. De adtak a menekültek is. Gutsbesitzer Hellmer, Postmeisternih Varmarsz, Prof Klug, Wechsler Seharni, Aichholz, Iuskievic, sőt Makóról két utas: Szabó Lajos és Szabó László 10—10 koronát.

Novomeszky Imréné öt nagy kalácsot küldött a betegek részére.

Este már gyorsabban érkeztek a vonatok. Ma is szivesen veszi *Pallay* Lajosné, *Doszpoly* Dezső dr és *Peller* Ferenc, ha bármit is visz a közönség a menekülteknek. Kell: Gyertya, gyufa, gyümölcs, tej, cukorka, (kenyér van elég), kalács, husnemü, kávé és tészta.

A rendet inspekcióba osztott tisztviselők tartják fenn és dolgoznak elismerésreméltóan. S e szervezet feje *Lukács* Ödön, aki tökéletessé formálta pár óra alatt a menekülők ellátásának nehéz kérdését.

Amig a 200 vonat befut, eltelik ez a hét is. Azért bátran küldhet mindenki azt, amit akar.

A prágai orosz székesegyház — katholikus templom. A sajtóhadiszállásról jelentik a Magyar Távirati Irodának: Augusztus hó 27-én avatta fel *Bjelik* Imre püspök, apostoli vikárius, nagyváradi kanonok a prágai orthodox orosz Szent Miklós-székesegyházat katholikus jellegü katholikus helyőrségi templommá. Bjelik püspök a háboru elején javasolta, hogy az orthodox orosz székesegyházat, mely mint lelkészi állomás a haza iránt ellenséges indulatu elemek tanyája volt, rendeszék be katholikus helyőrségi templommá. A hadügyminiszterium hathatós támogatásával sikerült e tervet keresztülvinni. A felavatás reggelén a tábori püspök fényes segédletel szentmisét celebrált, amelyen a katonai és polgári hatóságok fejei is résztvettek, majd német, magyar és cseh nyelven beszédet intézett a közönséghez. — Ez is érdekes találkozás: a *cseh* fővárosban *magyar* szentbeszéd egy magyar főpap ajakáról egy volt orosz templomnak katholikussá fölszentelése alkalmával!

Markovits és Weinberger cég őszi ujdonságai

megérkeztek

és pedid: Szövetek, selymek, barchetek, flanellek, blousok, pongyolák, kész női és férfi fehérnemüek, valamint ernyők. — Különös figyelmet érdemel a nagy választéku női őszifelőltő és köpenyraktár, mely a legszolidabb olcsó árban lesz kiárusitva.

Costümruhák saját mühelyünkben közismert jó és divatos kivitelben készülnek.

Intézeti gyermekfehérnemüek, harisnyák, kötények.

Telefon 11-09

Az oláh betörés a főrendiház előtt.

Elnöki megnyitó a román háboruról.

Budapest, szept. 2.

A főrendiházban ma délelőtt nagy érdeklődés közepette nyitotta meg az ülést báró *Jósika* Samu elnök.

Megnyitó beszédében Románia hadüzenetével foglalkozik és kijelenti, hogy az ellenünk irányuló 600 000 uj szurony gigászi küzdelmünket nem dönheti el. Ha a tulerő provokálná ki a döntést, akkor szövetségeseinkkel együtt már régen porban kellene feküdnünk. Ma is ugyanazon szilárdság vezérel bennünket, mint az elmult két év sulyos megpróbáltatásai között és ugyanazon erővel és elszántsággal küzdünk, amellyel már eddig is elvitathatatlan eredményeket értünk el. Ebben az elszántságban egyek velünk hazai román testvéreink, akiket a felszabaditás hazug jelszavával próbáltak megszédíteni . . . Teljes együttérzéssel és a jövőbe vetett bizalommal fogjuk elejét venni az orvtámadásoknak és addig küzdünk, mig minden ellenséggel leszámolva boldog jövőnknek uj korszakát biztositjuk.

Tisza Románia árulásáról.

Azután *Tisza* István gróf miniszterelnök szólal fel:

— Románia hadüzenete óta most van először alkalmam, hogy nyilatkozhassam az eseményekkel kapcsolatban. Románia méltóképen csatlakozott Olaszország árulásához. Árulásának mértékét még fokozta, hogy orvtámadásával olyan nemzet ellen inditott háborut, amely 30 hosszu éven keresztül szerződésileg biztositotta nyugodt fejlődését Romániának.

Leszögezem ama tényt, hogy az *igazsággal meróben ellenkezőleg* Románia arra alapitja lépéseit, mintha a monarchia az 1913 iki balkáni háboruban nem teljesitette volna Romániával szemben mindazon kötelességeit, amit egy baráttól és szövetségestől elvárt. Románia orvtámadását a nemzetbeli románainkkal szemben mint az „elnyomottak védői“ régi jelszavával igyekszik feltüntetni hadüzenetében.

Azután összehasonlitja a hazai románok s a romániai és besszarábiai románok vagyoni és kulturális fejlődése között levő nagy különbséget. Az összehasonlitás feltétlenül a mi javunkra billenti a mérleget.

— *A tettek pillanata elérkezett!* Mindnyájunk energiájának és hősiességének ezen nagy cselekedetekben kell összpontosulni. Románia orvtámadása sulyos csapást mért különösen erdélyi polgártársainkra. Követelte a szenvedést az egész történetben példátlanul álló alattomos mód, amellyel Románia a háborut megkezdette. Egész ország megujult erővel kezdi meg harcait, hogy visszaszerezzük otthonunkat, vállvetve szövetségeseinkkel, akiknek hüsége e napokban tündökölt a legjobban és erdélyi testvéreinket rövidesen visszavezéreljük hazájuk földjére.

Miért menekülnek Erdélyből.

Azután gróf *Széchényi* Aladár emlékezett szólásra:

Románia orvul megtámadott bennünket, annak daczára, hogy királyi szóval igérte meg a semlegességet. Hogyan történhetett meg — kérdi — hogy annak daczára, hogy hadvezetőségünk előre számolt az orvtámadás lehetőségével, mégis egész Erdélyből kénytelen menekülni az egész lakosság?

Ebből azt következteti, hogy hadvezetőségünk nem volt kellőleg tájékozva arról, hogy Románia 600 ezer főnyi hadseregét az erdélyi határon koncentrálja.

Tegnap még a Maros folyó volt a védelmi határ, ma már a Tiszáról beszélnek. Tény, hogy Erdély minden részében kardcsapás nélkül jöttek be a románok, holott ugy vagyok értesülve, hogy az erdélyi szorosok minden átkaroló veszély nélkül kevés emberrel megvédhetők lettek volna. Borzadva gondolok annak a lehetőségére, hogy Erdélyben a 48 as évekbeli román szörnyüségek fognak megismétlődni. Megnyugtató kijelentéseket kérek.

Megtörténtek az intézkedések.

A miniszterelnök válaszolt a beszédre.

Téves felfogás, — mondotta — hogy Erdélyt olyan hegylánc övezi, amelyet nagy haderő nélkül sikerült volna megvédelmezni. Az arra illetékes tényezőknek kell határozniok, hogy más harcterekről vonjanak el csapatokat, hogy Erdély ugyanazon katonai helyzetben maradjon, mint ma, vagy döntést más harctereken provokáljunk. Ez kockázattal jár, de kockázat nélkül a gorlicei áttörés sem sikerült volna. A csapatszállitás megkezdődött; *sajnálatos, hogy a háboru kitörésekor csapataink egy része nem volt a helyén.* A megtett intézkedéseknek azonban rövidesen meglesz az eredménye.

A főrendiház a választ tudomásul vette, az adójavaslatokat elfogadták, ezzel az ülés véget ért.

A görög király lemondott

Budapest, szeptember 2. (Saját tudósitónktól.) A Fremdemblatt közli: **Londoni lapok irják, hogy Konstantin görög király lemondott trónjáról fia, György herczeg javára. Zaimisz miniszterelnök megmarad a kormány élén, azonban Venizelosz is belép a kabinetbe.**

Visszavert olasz támadások.

Olasz harctér. *Budapest, szeptember* 2. (Hivatalos.) A tengermelléki harcvonalon a tüzérségi és a bombavető harcok több szakaszon változatlan hevességgel tartottak és a plahvai szakaszra is kiterjentek. A Plöcken szakaszon az ellenség nagyon élénk tüzérségi tüzelés után a Kis Páhl ellen támadásra indult, itt állásaink egy részébe behatolt, de ellentámadásunk ujra teljesen kiüzte onnan.

A tiroli arcvonalon gyengébb olasz osztagok több rendbeli előretörései a Rufrethon ép ugy meghiusult mint az ellenségnek a Civoron ellen intézett két támadása.

Elsülyesztett román hajó a Dunán.

Délkeleti harctér. *Budapest, szeptember* 2. (Hivatalos.) Vlorától (Valona) keletre egy olasz erőcsapat átjutott a Vojusán. Arcvonalban és oldalban támadtak meg és két napi harc után visszavetettük.

Dunai hajórajunk az Aldunán egy román járőrnaszádot elsülyesztett.

Hőfer. (Min. eln. sajtóosztály.)

Nagyszeben kezünkön van.

Budapest, szeptember 2. (Saját tudósitónktól.) **A munkapártban Tisza miniszterelnök az általános hadihelyzetről beszélgetve elmondotta, hogy Nagyszebenbe román örjáratok érkeztek, amelyeket azonban a cs. és kir. őrjáratok kiverték a városból. A város birtokunkban van de ennek semmi stratégiai jelentősége sincs.**

Antant flotta Pireusz előtt.

Budapest, szeptember 2. (Saját tudósitónktól.) Athénből jelenti a Reuter-ügynökség, hogy a pireusi kikötő előtt 30 angol és francia hadihajó cirkál.

A bolgárok győzelmesen előre mennek.

Budapest, szeptember 2. (Saját tudósitónktól.) ***Athénből jelentik: Két bolgár ezred megszállta a szororicsi magaslatokat. A bolgárok Kasztória közelében nagy haderőket koncentráltak. Az orosz haderőkkel való összeütközés minden órában várható.***

Nagyvárad társadalma a menekültekért.

Értekezlet a városházán.

Óriási érdeklődés mellett tartották meg tegnap délután a dr *Cziffra* Kálmán főispán által a szegény menekülő erdélyiek felsegélyezése céljából összehivott értekezletet.

A városháza tágas diszterme zsufolásig megtelt előkelő férfi- és hölgyközönséggel. A város vezető férfiai közül sokan voltak jelen.

Dr *Cziffra* Kálmán megnyitójában üdvözölvén a megjelenteket, rámutatott, hogy Erdély egy részéből a háboru folytán a menekülők ezrei utaznak keresztül napok óta Nagyváradon. Nem nézhetjük tétlenül, hogy véreink, otthonukat elhagyva, támogatás nélkül bolyongjanak a bizonytalanságban. Gondoskodnunk kell róluk, hogy enyhitsük szenvedéseiket. Megfelelő módon szervezkednünk kell. Bizottságot alakitsunk, amely céltudatosan azonnal kezdje meg működését s támogassa a hatóságot nagy és hazafias feladata megoldásában. Felkéri dr *Tóth Ferenc* tb. városi ügyészt, hogy mint előadó ismertesse a szervezkedést.

Dr *Tóth* Ferenc kijelenti, hogy már ma cselekvésre van szükség. A parancsoló szükség folytán oda kell állani mindenkinek, hogy kötelességét teljesitse. Ha valaki kimaradt az előterjesztendő névsorból, ezt ne tekintsék mellőzésnek, hanem jelentkezzenek. Munkaként akarnak adni a munkából azoknak is, akik esetleg eddig még nem vették ki részüket a jótékonycélu munkából. A szervezkedésre vonatkozólag javasolja, hogy :

1. Mondja ki az értekezlet, hogy az erdélyrészi menekültek támogatása és segélyezése körül a városi hatóság ily irányu intézkedésével együttesen emberbaráti kötelességet kiván teljesiteni részvéttel és szeretettel.

2. Ezen célból a város polgáraiból egy fogadó, egy elszállásoló, egy élelmező és egy gyüjtő bizottságot alakit, melyek közül a fogadó és elszállásoló bizottságok csak férfi tagokból, az élelmező és gyüjtő bizottság férfi és női tagokból fog állani.

3. Ezen bizottságba az értekezlet most bizottságonként csupán 12—12 tagot választ meg férfiak közül, az élelmező és gyüjtő bizottságoknak női tagokból leendő kiegészitését a most megválasztandó 12 tagból álló női bizottságra bizza. Az egyes bizottságok alkalmas és a nemes cél érdekében működni kivánó férfi tagokkal kibővitessék.

4. A gyüjtőivek a hatósági pecséttel ellátva kerültetnek forgalomba, a gyüjtő nevével és a befolyt összegek a hatóság kezelése alá jutnak, azzal a hatóság rendelkezik. A begyült összegek felhasználása tekintetében az elszállásoló és élelmező bizottság tagjai csupán javaslatot tehet és ellenőrzési joggal biró, mely jogokat egyes tagjai által is gyakoroltathatja.

5. Minden bizottság egy ülésen alakul meg véglegesen és választ kebeléből egy csoportvezetőt, aki az alakuló gyülésen megválasztott bizottsági tagokat erre a célra készitendő igazolási jegyen igazolja.

6. A felügyeleti jogot általában egy most választandó 5 tagu intéző bizottság gyakorolja, amely az egyes bizottságok működését érintő panaszszal, észrevétellel, avagy javaslatok tárgyában rövid uton intézkedik.

7. Egyéb részletek a megfelelő működési körre nézve az egyes bizottságok által állapittatnak meg.

Ezután előterjesztette a bizottságok névsorát a következőkben :

Intéző bizottság : dr Cziffra Kálmán főispán, elnök, Rimler Károly polgármester, Lukács Ödön h. polgármester, dr Medvigy Gábor ügyvéd, Gerő Ármin rendőrfőkapitány, dr Tóth Ferenc ügyvéd, előadó, dr Sass Elemér főispáni titkár, jegyző.

Hölgybizottság : Butyka Lajosné, Cziffra Kálmánné, Diósi Lajosné. özv. Des Echerolles-Kruspér Sándorné, Eleméry Ferencné, dr Mihelfy Lajosné, Pallay Lajosné, Rimler Károlyné, Reismann Mórné, Rechtné Bauer Zsófia, dr Gyémánt Jenőné, Gruwald Henrikné, Huzella Gyuláné, Kiss Döméné.

Fogadó bizottság : Baróthy Pál kir. ügyészhelyettes (csoportvezető), Biró Márk tanár, Bakó Bálint kir. végrehajtó, dr Feldmann Ármin ügyvéd, dr Hoványi Gyula jogak. tanár, Hegedüs Nándor lapszerkesztő, Marton Manó lapszerkesztő, Szmazsenka Ernő villamosvasut igazgatója, Schvartz Izidor gázgyári igazgató, Zdánszky László postatanácsos, (csoportvezető), Imrik S. Zoltán tb. kanonok, Czeglédy Jeremiás ipartest. elnök.

Gyüjtő bizottság : Dr Adorján Ármin ügyvéd, Fényes Manó bankigazgató, Diamandy József takp. cégvezető, dr Demetrovits Elek bankigazgató, Friedländer Ernő bankigazgató, dr Gyémánt Jenő ügyvéd, dr Popper Ákos bankigazgató, Pásztor Ferenc bankigazgató, Sas Ede lapszerkesztő, Lázár Aurél, dr Zsigre Miklós ügyvéd, Grósz Géza fakereskedő, Rosenberg Izsó nagykereskedő,

Elszállásoló bizottság : Dr Fried János ügyvéd, Fehér Dezső lapszerkesztő, Karakas Manó tanár, Leitner Márton kereskedő, Pásztor Ede lapszerkesztő, dr Rezső Mór ügyvéd (csoportvezető), Szűcs Izsó ipariskolai igazgató, dr Thury Kálmán ügyvédi kamarai elnök (csoportvezető), Tátrai Sándor géplakatos, dr Wimmer Julián, dr Olasz Béla ügyvéd, Réz Mihály felügyelő-igazgató.

Élelmezési bizottság : Miskolczy Barnabás kir. közjegyző, dr Grosz Menyhért orvos, Halász Gyula plébános, Sulyok István esperes, Schwartz Antal bőrkereskedő, dr Várnay Ferenc ügyvéd, dr Fráter Imre igazgató főorvos (csoportvezető), dr Papp Károly ügyvéd, lapszerkesztő, Diósi Lajos fakereskedő Boros Jenő laptulajdonos, Rednik Gábor képviselő, Leitner Ferenc vendéglős, Gábel Jakab isk. igazgató.

A bizottságok névsorát helyesléssel elfogadták s megbizták az elnökséget, hogy azt esetleg kiegészitsék.

Hány menekült van Nagyváradon ?

Ezután *Rimler* Károly polgármester szólalt fel s adatokat tár elő a menekülőkről s az eddigi segélyezésről, ellátásról. Eszerint a menekülők körül ezidőszerint Nagyváradon tartózkodik 207 férfi, 275 nő és 465 gyermek, összesen 947 menekült. A kormány tudvalevőleg kijelölte, hogy melyik megyéből menekülteknek hova kell utazniok, tehát a menekültek Nagyváradon csak átmenetileg tartózkodnak. Két nap alatt 30000 átmenő menekültet látott el élelemmel és segitséggel a hatóság. Az első perctől folytatja a segélyezést, még pedig szervezetten, a hatóság ; 42 városi alkalmazott teljesit állandóan nehéz szolgálatot a vasutállomásnál. A városi élelmezési hivatal a segélyezésre 1000 K t bocsátott rendelkezésre ; minden menekülteket szállitó vonatnál jó kenyeret, izletes gulyást oszt ki a város ; a közönség pedig teával, tejjel, limonádéval gondoskodott a menekültekről. A hatóság intézkedésére a városi tejközpont naponta 100 liter tejet oszt ki különösen a menekülők gyermekei között. Szegény menekülő véreink vendégszerető fogadtatásra találnak nálunk. A városi tanács permanenciában van. A közönséghez intézett felhivás adakozásra igen eredményes s ismét ujabb tanusága közönségünk hazafias áldozatkészségének. A belügyminiszter távirati uton 50000 K t utalt ki a menekültek ellátására és segélyezésére ; a közönség pedig 3 nap alatt 10000 K-t adakozott, igy 60000 K áll rendelkezésre. Egyes tisztviselők lakást is ajánlottak fel. Készpénzben 1800 K t osztott ki a polgármester minden pénz nélkül levő menekültek között. Ezzel azonban a segélyezés nincs kimeritve ; a társadalom feladata, hogy tovább is támogassa a hatóságot.

A polgármester bejelentését általános helyesléssel fogadták.

Ezután feledhetlen jelenet következett, amely lélekemelően dokumentálja Nagyvárad közönségének hazafias gondolkodását és áldozatkészségét.

Siket Trajan posta távirda főigazgató állott fel szólásra s kijelentette, hogy a nagyváradi posta-távirda kerület nagy bizottsága mai ülésén 1000 koronát szavazott meg a menekülők segélyezésére.

Dr *Thury* Kálmán bejelenti, hogy az ügyvédi kamara 200 koronát szavazott meg a nemes célra.

Dr *Vucskics* Gyula kanonok a nagyváradi I. szert. káptalan 1000 koronás adományát jelenti be. Egyben kifejezést ad örömének, hogy kellően gondoskodnak, miről személyesen is meggyőződött, a szegény menekültekről, továbbá, hogy a bizottságokat megalakitották, mert az eddigi személyzet, amely már két év óta buzgólkodik a szent cél szolgálatában, már kifáradt.

Ezután dr *Olasz* Béla felhivta a jelenvoltakat, hogy nyomban itt kezdjék meg a gyüjtést.

Erre egymásután álltak fel s adományokat jelentettek be : dr Gedeon Alajos a középiskolai tanárok nevében 200, Biró Márk a polgári iskolai tanitók részéről 100, dr Lázár Aurél 300, Schütz Albertné az izr. nőegylet nevében 200, Böszörményi Géza a Biharmegyei Nőegylet részéről 1000, Moskovits Adolf és fia 500, Fráter Imre dr 100, az izr. hitközség 500, a Polgári Takarékpénztár 300, Schwartz Izidor 300, Wechsler Adolf 100, ifj Klein Sámuelné 200, Lőrinc Mórné 50, Gulácsy Endre áll. isk. gyüjtése 14, Sten Ödön 400, Farkas István 100, Lőrincz Vilmosné 50, Gábel Jakab iskola gyüjtése 150, Székely Sándor 60, Lőrinc Mór 100, Schwarcz Herman 100, Friedmann Imre 50, Dengelegi J. 100, Koritnig Károly 100, Zsdánszky László és neje 10 korona.

Alig 10 perc alatt 2000 korona gyült garmadába a polgármester asztalán.

Ezzel egyidőben dr *Cziffra* Kálmán főispán hivatalos helyiségében is megindult az adakozás, s a menekültek részére a következők adakoztak :

A nagyváradi m. kir. posta és távirdaigazgatóság III. ügyosztálya 100, (Kultur kassza : Molnár Béla és neje 20, Imrik Sándor Zoltán tb. kanonok esp. plebános 100, Sulyok István ref. esperes 20, Boros Jenő 20, dr Percel Adolf 20, Balog Vilmos 10,

OBERBAUER A. UTÓDA BUDAPEST, IV., VÁCI-UTCA 41. a legjobb hirnévnek örvendő és legrégibb egyházi szerek, ruhák, zászlók stb. gyára. Árjegyzék kivánatra ingyen és bérmentve. Telefon szám 167—43.

dr Morvay Zsigmond 50, Nagyváradi Gyógyszerészek adománya 300, dr Adorján Ármin és neje 50, Gitty József 200, Winter Károly 200, Hiemesch Frigyes 50, Weisz József 100, ifj. Klein Lázár 200, Lédig Miklós 50, Szabó Miklós 20, Schwarcz Ferenc 50, Grünstein és Arató cég 100, Róthbart Ignác 50, ifj. Cziffra Kálmán 30, Dengelegi Árminne 10, Nagyváradi Hitelbank 100 koronát.

Uj Nagyvárad gyüjtése: Gelber Manó 200, Nagy Béni 250, Török Gyula 100, dr Erdős Adolf 30 koronát.

A gyütésnek fényes eredménye lett, amennyiben, a tegnapi gyüjtés végeredménye kerek *tizezer korona*.

A városházán a gyüjtést folytatják s hisszük, hogy a közönség továbbra sem vonja meg áldozatkészségét a hazafias és nemes célra.

*

Azok, akik a fentebb közölt bizottságok bármelyikében részt akarnak venni a hazafias munkából, jelentkezzenek a bizottság csoportvezetőjénél.

*

Fényes Lajosné Szent János-utca 38. sz. alatti lakos hajlandó egy gyermek eltartásáról gondoskodni, aki menekülés közben elszakadt a családjától.

Munkaalkalmat a menekülőknek.

A sok-sok menekült, akik Nagyvárad vendégszeretetét élvezik, nem akar tétlenségben, henyeségben itt élni, hanem akinek csak ép karja és egy kis ereje van, mindenki igyekszik munka után nézni. Hiába ez már a magyar nép természete, nem szeretnek csak ugy élősködni a mások nyakán.

Kemény Ignác rendőrkapitánynál csaknem mindegyik erdélyi menekülő azt hangoztatja, hogy szivesen dolgozik, csak kapjon munkát.

Megjelent nála öt brassói urileány, öt testvér, az öt *Balázs* leány és kérték a kapitányt szerezzen részükre munkát. Polgári iskolát végeztek mindnyájan és nem akarnak könyöradományra szorulni, hanem saját erejükből akarjnk szomoru helyzetükben megélhetésüket biztositani.

Aki alkalmazni kivánja az öt derék székely honleányt, az megtalálhatja őket Bunyitay liget 44. szám alatt.

Viszont többen jelentették be azt, hogy menekülőknek szivesen adnak különféle munkaalkalmat.

A rendőrkapitányi hivatal különben a következő felhivást intézi a menekülőkhöz, amelyet egyeseknek már azért is figyelmébe ajánlunk, mert a kormáky rendelete értelmében mindazoknak távozni kell Nagyváradról, akik itt nem tudják fentartani magukat. A hirdetmény a következőképen szól:

Nagyvárad város rendőrkapitányi hivatala az erdélyi menekültek tudomására hozza, hogy Lőcse szabad királyi város több erdélyi menekültnek kenyeret és munkát biztosit, amennyiben a lőcsei városi erdőben és gőzfürésznél száz famunkás, 20 gőzfürészi munkás és öt gőzmalmi munkás családjával egyetemben lakást, fütést és világitást, valamint 6 koronáig terjedhető napszámot kaphat.

Azonfelül száz pár lóval vagy ökörrel fafuvarozást is vállalhatnak s lakás, fütés és világitáson kivül, melyet a lőcsei gőzfürésztelep ingyen ad, naponta 25 K t is kereshetnek a fafuvarozással.

A menekültek élelmezéséről és az állatok takarmányáról a városi gőzfürész telep részéről gondoskodás történt.

Nagyváradon is jelentkezhetnek e célra az erdélyi menekültek a rendőrkapitányi hivatalnál, I. emelet, 7. ajtó, miután kellő számu jelentkező esetén Lőcséről hivatali közeg jön értük, aki a menekülteket Lőcsére elkiséri.

Nagyvárad, 1916 szeptember 1.

Rendőrfőkapitányság.

A rendőrség a menekülők segélyezéséért.

A menekülők segélyezése fenn a rendőrség második emeletén a 10 es számu szobában történik.

Kemény Ignác egész nap a legfáradhatatlanabbul dolgozik a menekülők segélyezésén. Egyre másra jönnek hozzá fiatal gyermeklányok, öreg, töpörödött anyókák, akik segitséget, vagy tanácsot kérnek tőle. És egy sem távozik elégedetlenül, mind azzal köszön el:

— Az Isten fizesse meg a jóságát!

Mi, akik láttuk, hogy mi megy végbe itt, szintén csak dicsérettel emlékezhetünk meg a kapitány ügybuzgalmáról. Nincsen olyan menekülő, akinek könnyeit jó szóval fel ne száritaná, a szomoruságot kedélyes beszédével eloszlatja az arcokról. Mindenkit igazit, utasit, lakást keres és ajánl, szóval mindegyiknek elintézi ügyét baját.

Délután egy porlepte, borostás arcu ember jelent meg a hivatalában. Bemutatkozott.

— Ugye nem látszik meg rajtam, hogy lelkész vagyok. Buszdról jöttem Kisküküllő-megyéből, ahol az evangelikusok lelkésze vagyok, kilenc tagu családommal. Uram fedél nélkül vagyok, adjon bárhol valami helyet, mert nincs pénzem amivel meg tudnám fizetni a drága lakást. Elalszom családommal akár szalmán is, csak fedél alá kerüljek.

Kemény kapitány azonnal a legszivélyesebben utasitotta, hogy hol keresen lakást és a segélyösszegből kifizetett részére annyit, hogy nagy családjával egy hétig megélhessen Nagyváradon.

A kapitány kezeli azt a pénzt, amelyet a társadalom jószivvel adott össze és ossza szét saját belátása szerint azoknak, akik rászorulnak a segélyre. A tegnapi nap délután 5 óráig 22 szegénynek 384 korona lett kiosztva.

Érdekes megemliteni, hogy megjelent nála egy asszony, aki bejelentette, hogy ma vasárnap szivesen látna 20 menekültet ebédre. Minthogy ez nagyon bajos dolog lett volna a körülményekhez képest, Kemény kapitány azt ajánlotta, hogy adja el a zöldbabot és a libát, amellyel a menekülőket megakarja traktálni és vigye el a begyült pénzt a polgármesteri hivatalba. Igy is a menekültek részesülnek benne.

Sok érdekes képet lehetne kikapni egy nap abból, ami itt történik; sok könnyet, reményt és hálát lehetne csokorba kötni, de ez a néhány kis adatvonás is sejteti azt a munkát és szeretetet, amellyel erdélyi véreinket körülövezzük.

Szinte röstelkedve vetjük ide papirra azt, hogy még most is vannak olyanok, akik képesek kihasználni erdélyi székely és szász testvéreink megszorultságát és a legmeszszebbmenő határig kiuzsorázzák őket. Egy nagyváradi kereskedő 9 koronáért adott 2 doboz szardiniát a menekülőknek, Egyesek 3 koronáért adnak egy csésze teát és pl. 70 fillérért egy darab ugorkát.

Az egész társadalom örök, porbatipró lenézése kell, hogy sujtsa ezen jégszivü embereket. Örvendjük, hogy csak kevés ezen hiénák száma, de éppen ezért még jobban bünhődniök kell.

* **Rimanóczy-utca** 5. szám alatt **8 szobás** uri lakás minden mellékhelyiséggel november 1 től **kiadó.**

A bihari románok.

Vesszen Románia!

Az élesdi járásban Vársonkolyos községe tudvalevőleg szinromán ajku. Alig van benne egy két kereskedő, akik magyar anyanyelvüek, a többiek azonban kivétel nélkül mind románok. Huszonöt négyszögkilométer területen fekszik a község, tehát oly elszórtan, hogy feltehető volna róluk, hogy a legvadabb elmaradottságban élnek. És mégis a községnek van bizonyos foku kulturája, van kitünő magyar érzelmü modern, felvilágosodott lelkésze és van egy derék, becsületes birója.

A községből tegnap vonultak be azok a népfelkelők, akiket alkalmasoknak találtak a legutóbbi bemutató szemlén. A derék sonkolyosi románok utra készen a községi biró Brindás Gábor udvarán gyülekeztek. Mintha már is katonák lettek volna, sorba állitak a biró előtt.

A biró ünneplő ruhát viselt, hiszen bucsuzni jöttek hozzá a barátai, rokonai, ismerősei.

Egyszerre néma csend támadt. Elhallgatott mindenki, a biró beszélni kezdett. Tudósitónk, aki ép Sonkolyoson járt, a szomszédos ház udvarán volt s a nagy csendre lett figyelmes. A kerités mellé huzódott és kiváncsian hallgatta a biró szavait. Vajjon mit mondhat egy bihari román biró ma, a harctérre induló román testvéreinek. Érdemes volt meghallgatni.

— Fiuk! Ti elmentek most, hogy harcoljatok és ha kell egy szálig meghalljatok szép *magyar hazánkért.* Adjon nektek százszoros erőt az, hogy hütlen és gonosz mostoha testvérünk alávaló módon támadott ránk. Mutassátok meg, hogy ti egytől-egyig hü fiai vagytok annak a hazának.

És most a falubeli itthon maradók felé fordult a biró, aztán igy folytatta:

— Ti pedig, akik itthon maradtok, vigyázzatok szentül a hüségre, amivel hazánknak tartoztok és *ha jönne közzétek izgató, aki üszkőt akarna vetni, az ne menekülje innen élve,* mert ti tudjátok mivel tartozunk ennek a földnek, amelyen élnünk és halnunk kell!

Egy egyszerü román községi biró beszélt igy a néphez. Hogy milyen volt a biró beszédének hatása, azt leirni nem lehet. Egyszerre vad elkeseredés hangja tört fel az emberek kebléből s ég felé emelt ökölle kiáltotta egyszerre mindenki:

— Le Romániával! Vesszen Románia! Verje meg az Isten Romániát.

— Megyünk mindnyájan. Bosszut állunk az árulásért!

Ezzel a fanatizált tömeggel azonnal tüzbe lehetett volna menni.

A hadbakészülők a vonatindulásig együtt voltak, aztán az állomásra mentek, utközben szidva, átkozva Romániát. Nem volt ott könnyes senkinek a szeme. Az elválás nem fájt senkinek, mindenkiben a bosszu lángja égett.

* **Forolin** a legjobb és legbiztosabb toilette szer kéz-, láb- és hónalj-izzadás ellen. Hüsit! Szagtalanit. Ára 1·20. Kapható Farkas István „Apolló" drogeriájában Nagyvárad, Rákóczi-ut 7/B.

Betegh Miklós kormánybiztos nyilatkozata az erdélyi románság magatartásáról.

Kolozsvárról jelentik: Betegh Miklós dr a temesvári hadtest egész területére s igy Biharvármegye területére is legujabban megbizott kormánybiztos tegnap fogadta egy lap tudósitóját, akit felhatalmazott a következők közlésére:

A beérkezett hivatalos jelentések alapján megállapitható, hogy az erdélyi román intelligencia a földbirtokosok, ügyvédek és általában a középosztályhoz tartozó erdélyi románok eltávoznak a határmenti helységekből és falvakból, sőt a városokból is és lakhelyüket elhagyva, szintén az ország belseje felé igyekeznek, hogy ilyenformán az akciókban levő hadsereg utjából kitérjenek.

Bár az erdélyi határmenti helységeket semmiféle veszedelem nem fenyegeti, a román intelligencia jobbnak látja lakóhelyét odahagyni és ez a tömeges eltávozás azt bizonyitja, hogy az erdélyi románság egyáltalán nem kér a szövetségi hüséget galádul megszegő Románia „felszabaditásá"-ból, amint az ausztriai olasz nyelvü lakosság is a legnagyobb megvetéssel beszél a hitszegő Olaszországról. Egy pillanatig se lehet kétséges azonban, hogy a román intelligenciának ezt az eltávozását nem a veszedelem érzete, mert veszedelemről egyáltalán szó se lehet, hanem csakis a hazafias gondolkodás sugallja, aminthogy a magyarországi románság egyáltalán nem azonositja magát Románia eljárásával, sőt egyenesen elitéli az orvul támadók perfidiáját.

Ágyuharcok a francia harctéren.

Berlin, szept. 2. A nagyfőhadiszállás jelenti:

Nyugati harctér.

A Sommetól északra és délre az erős tüzérségi harc tovább tart. A Foureaux erdő—longuevali szakaszon kézigránátharcok voltak. Maurepastól délre egy angol előretörés eredménytelen maradt. Estreesnél tegnap este visszavettünk egy árkot, amely még az ellenség kezén volt.

A Maastól jobbra a tüzelés időnkint tetemesen megélénkült.

Ezerszáztiz orosz fogoly Koritnicánál.

Keleti harctér.

Lipót bajor herceg tábornagy harcvonala. Az oroszok Lucktól délnyugatra folytatták erőfeszitéseiket a Lizmann tábornok parancsnoksága alatt álló csapatok ellen. Sokszoros tulerővel intézett és gyakran megismételt támadásaik Koritnicánál átmenetileg sikerrel jártak.

Ellentámadásaink az ellenséget rendetlen visszavonulásra kényszeritették. Tegnap és tegnapelőtt itt 10 tisztet és 1100 főnyi legénységet elfogtunk és több géppuskát zsákmányoltunk. Zborovtól északra ellentámadó csapataink tért nyertek.

Károly főherceg lovassági tábornok arcvonala. A Dnyeszter mentén Mariampoltól északra előnyomult orosz csapatok tüzérségünk tüzelése következtében visszavonultak.

A Kárpátokban az ellenségnek számos részleges vállalkozása meghiusult. *Szilézia i csapatoknak a Kukulon elért sikerét tovább fejlesztettük.* A beszállitott foglyok száma 2 tisztre és 373 főnyi legénységre emelkedett 7 géppuskát és 2 aknavetőt zsákmányoltunk.

Ludendorf, első főszállásmester.

Adományok a menekülteknek.

Nagyváradon átvonuló menekültek részére a Nagyváradi Egyesült László és Hunyadi gőzmalom r. t. 300, a gör. kath. káptalan 300, a Biharmegyei Takarékpénztár 200, Hungária cipőgyár 200, Havas Mór és neje 50, dr Zigre Miklós 20, Váradi Lajosné vasuti kantinos 50, Márkus Bernáthné 20, Radó Sámuel 50, Miskolczy Ferencné 20, Rozsinszky Gyuláné 20, Schenker Endre 50, Moskovits Izrael 15 koronát küldött Lukács Ödön polgármesterhelyettes kezeihez.

A polgármesteri hivatalhoz a következő adományok folytak be:

Egyesült Biharmegyei Keresk. bank és Központi Takarékpénztár 50, Általános Takarékpénztár r. t. Nagyvárad 100, dr Medvigy Gábor és neje 100, Török Gyula „Uj Nagyvárad" utján 30, Hungária cipőgyár 200, Biharmegyei Takarékpérztár 200, Havas Mór és neje 50, dr Zigre Miklós 20, Zsigmondovits Géza 30, Grócz Béla 200, Moskovits Adolf és fia 500, Friedmann Berta lan 20, Moskovits Vilmos 20, dr Mayer László és neje 50, Magyar Bank r. t, 100, Schenker Ferenc Magyar Bank r. t. vezér igazgató 20, Bige Gyula 30, Majanfeldi Niederman Nógrádi Gyula lapszerkesztő 5, dr Kazay Kálmán 10, dr Barna Ármin 30, Verő Albert 20, Silbermann József és társa 20, Reismann Mór 50, Kőszeghy József 50, Grünfeld Ignác 100, Vály Géza 20, Latinszertartásu káptalan gyorssegélyezésre 1000, Sas Ede főszerkesztő 100, Moskovits Mór és fia részvénytársaság 200, Tasnokovits Antonia 3, Szabó Lajos Makkó 10, Szabó László 10, Szarka Ignác városi számtiszt 10, Pintér Mihály 10, Andrónyi Károly és fiai Nagyvárad 500, Standary György 20, Lebovits Rudolf 10, Májersik Lenke gyüjtése bukovinai menekültekért 12, Lipkovits J. Uj Nagyvárad utján 20, özv. Weiss G.-né 20, dr Sarkadi Lajos és neje 20, m. kir. nagyváradi IV-ik népfelkelő parancsnokság gyüjtőivén 54, Terday Molnár Géza 50, Miskolczy Barnabás kir. közjegyző 100, Kazik István tisztartó 50, Várady Lajosné 50, Márkus Bernáthné 20, Radó Sámuel 50, dr Miskolczy Ferencné főispánné 20, László és Hunyady gőzmalom r. t. 300, Mendli Gyula 100, Nagyváradi keresk. és iparkamara 100, gör. kath. káptalan 300, Steiner Gyuláné 30, dr Löblé László 500, Huzella Ödön hirlapiró 5, Kovách Béla hirlapiró 5 K.

Nagyváradi kereskedők gyüjtése: Hollós Jenő 25, Kertész Dezső 25, Benedek 6, Fehér János 5, Vezér József 10, Reisz Jakab 10, N. 8, N. N. 5, Lőrinez Mórné 5, Róth M. utóda 10, Flegmann Ármin 50, Mitteiler Ede 4, Sipos 4, Klein Sándor 2, Fodor Gyula 4, Rosinger Gyula 2, Olvashatatlan aláirás 2, Kis Dávid 2, Olvashatatlan aláirás 2, Barna Jenő 50, Reichard Dezső 30, Veiszlovits Lajos 20, Steiner Viktor 20, ifj Popper 20, Germán Károly 10, Farkas István 20, Olvashatatlan aláirás 10, Markovits és Veinberger 20, Hazella 10, Aranyi Albert 20, Vadász Andor 10, Klein Géza, Ödön 20, Blum 5, Tátray G. né 5, Rottersmann 5, Boros Jakabné 5, Hawranek Jánosné 5, Vessel N. 6, Kesztenbaum 5, Bankó Arthur 5, Blaha István 5, Reisz Miksa 10, Lévi 5, Grósz Béla 5, Olvashatatlan aláirás 5, Vurst József 10 Láng József 5, Engel Jakab 20, Klein Sándor 10, Olári I. 10, Haás Lipót 10, Herbszt Fülöp 10, Hegedüs János 10, özv. Kádár Jánosné 5, özv. Vadászné 10, Kolozsvári Sándor 10, Rigler József Ede 10, Spitzer Béla 5, Kovács Ákos 20 korona, Csatáry József 20 korona, Kenyeres és Engländer 20, Glükszmann Ármin 20, Deutsch Ignác 20, Pántya Péter 20, Zauderer 20, Leitner Márton 30, Krámer Áron 30, Lőrincz Albert 30, Kohn Albert 20, Herc Imre 20, Brüder Jenő 20, Amsel Mór 10, Komlós testvérek 10, Daniberg és Waldner 10 Heller és Deutsch 10, Stern József 5, Spitzer és Langyel 10, Spitzer Sámuel és fia 20, I. Weisz Mór és fia 10, Spitzer Khon 10, ifj. Ullmann Izidor és fia 20, Schwarcz és Ullmann 10, Feldheim testvérek és társa 10, Mihelfy és Kandel 10, Schön Hermann 10, Dénes Ödön 10, Beck Arthur 10, Neuländer és Weisz 10, Klein Testvérek 10, Mihelfy Jenő 10, Róth Á Gyula 10, Kertész Sándor 10, Horváth Emánuel 10, Weisz Vilmos 10, Friedmann és Schwarcz 10, Rein Jenő 10, Blum Zsigmond és Vilmos 10, N. N. 10, Rotersmann Lipót 12, Korda Sándor 4, Löwner Géza 4, Weisz 3 Stern B. 2 korona.

*** Beiratás Bleyerné Garzó Adél zeneiskolájába.** Nagyvárad és Biharmegye n. é. közönségének becses tudomására hozom, hogy énekiskolámat zongora és hegedü tanszakkal bővitettem ki. Mindkét tanszékre az orsz. magy. kir. zeneakadémia oklevelével biró tanerőt sikerült megnyernem és pedig a zongorára Ramasederné Orbán Erzsike okl. zongoratanárnőt, ki dr. Kovács Sándor zeneakadémiai tanárnak volt kiváló tanitványa, mig a hegedü tanszakra Ambrózy Irén tanárnőt, ki előbb Kemény Rezső, ké sőbb Berkovics Lajos zeneakadémiai tanárnak volt kitünő növendéke. Beiratás f. é. szeptember 6 ig naponta d. e. 10—1-ig, d. u. 3—5 ig a tanintézet helyiségében (Rákóczi-ut 12. III. 20) felvételi vizsgák pedig a zongora tanszakra szeptember 7 és 8 án a hegedü tanszakra 9 és 10 én eszközöltetnek

A hatósági kifőző megnyilik.

Szeptember hó 15 én a Bottó-féle Kőrös uteai házban megnyilik a hatósági konyha.

Peller Ferenc, ez az ezermester vezeti az üzemet. Ő lesz az élelmezési diktátor mellett, hogy az összes városi raktárak az ő kezelése s felügyelete alatt állanak.

Parancsnokol pedig 10 főből álló személyzetnek, akik segitségével készül a hatósági ebéd a háboru alatt és a háboru utánra. A kifőzőnek saját raktárai vannak és a sertéshizlalóval rendelkezik.

Egy ebéd ára egy emberre 80 fillér lesz. Elfogyasztható ott vagy elvihető. Levest, főzeléket s kétszer hust, kétszer tésztát ad a konyha az előfizetőknek vagy ott ebédelőknek. Tiszta és izletes kosztot. *Peller* Ferenc ambiciója, hogy a hatósági konyha megfeleljen a hozzáfüződő igényeknek s a középosztály onnan étkezhessék. Máris sokan jelentkeztek s ha beválik, a 400 kosztos mellett még egy kis haszna is lesz a hatósági konyhának.

Hirek

* **A király az erdélyi menekülőkért.** Budapesti tudósitónk jelenti, hogy a király az erdélyi menekülők reszére magánpénztárából százezer koronát adományozott.

* **Dr Radu Demeter távirata a főrendiház elnökéhez.** Dr *Radu* Demeter gör. kath. megyéspüspök, aki jelenleg Belényesben időzik, a következő táviratot intézte a főrendiház elnökéhez:

Belényes, 1916. évi szept. hó 1-én.

Báró Jósika Sámuel urnak
főrendiház elnöke
Budapest.

Fölötte sajnálom, hogy székhelyemtől távol lévén, csak ma este és oly időben jutott kezemhez a Főrendiház holnapi ülésének meghivója, amikor már az idő rövidsége lehetetlenné teszi megjelenésemet, hogy az ott fennforgó, nekünk őszinte fájdalmat okozó körülmények között saját, valamint papságom és hiveim nevében igaz hazafias érzelmeinkhez képest a magas Trón, a dicső Uralkodóházhoz és a Magyar Szent Koronához való tántoríthatlan hüségünk és ragaszkodásunknak kifejezést adhassak.

Dr Radu Demeter
nagyváradi gör. kath. püspök.

* **Katonai kitüntetések.** A hivatalos lap közli, hogy a király *Szabó* Sándor 101. gye-beli főhadnagyot és *Valentiny* Iván 101. gye beli tart. hadnagyot a legfelső dicsérő elismerésben részesitette.

* **Kostyál Miklós Biharban.** Dr *Kostyál* Miklós közélelmezési felügyelő, aki legutóbb Nagyvárad város közélelmezését tanulmányozta ma kezdi meg Biharvármegye közélelmezésének tanulmányozását. A felügyelő nemcsak bent a hivatalos helyiségben vizsgálja meg a közélelmezés menetét, hanem kint a vármegye területén az egyes járásokban is személyesen győződik meg róla, hogy minden tekintetben kifogástalanul történik-e az élelmezés. Tegnap *Fráter* Barnabás alispán és *Baranyi* András főjegyző társaságában a vaskóhi járásba utazott ki Kostyál, honnan holnap tér vissza Nagyváradra.

* **Vonatközlekedés Nagyvárad és Budapest között.** A Máv. nagyváradi forgalmi főnökségétől vett értesülések szerint a vonatok Budapest felé ma és a következő napokon rendesen közlekednek. Ha netalán a gyorsvonatok közlekedése később ideig-óráig ezen a vonalon, szóval Budapest és Nagyvárad között be is lenne szüntetve, a személyvonatok ez esetben is érvényben maradnak.

* **Drágább lesz a bőr.** Bécsből jelentik, hogy Németország őszre a boxbőr kivitelére tilalmat fog kibocsátani, miután készlete saját szükségletének fedezésére kell. A boxbőr áránál négyzetméterenkint 2 korona emelkedés várható.

* **Somogyvármegye a hősök emlékeért.** Somogyvármegye törvényhatósága a legutóbb tartott közgyülésén gróf *Széchényi* Aladár inditványára valóban megszivlelendő és követendő határozatot hozott. Kimondta ugyanis a törvényhatóság, hogy a Magyarországon hősi halált halt somogymegyei katonák emlékének megörökitése sirjának gondozása és jókarbantartása céljából egyszázalékos vármegyei pótadót szavaz meg. Ugyancsak egyszázalékos pótadót szavazott meg a törvényhatóság a hadi árvák és özvegyek támogatására is. A határozatokat hasonló határozathozatal végett tegnap Biharvármegyének is megküldték.

* **Liszt helyett gabonát!** Egyre több és több az országban azoknak a vármegyéknek a száma a melyek nincsennek megelégedve a kormánynak azon intézkedésével, hogy a közélelmezési célokra lisztet kapjanak. Mint értesülünk a kormánynak ez az eljárása annál indokolatlanabb, mert a lisztet csak azért ad a Hadi Termény, mert a gabona tömeges őrlése valamivel kevesebbe kerül, mintha az egyes törvényhatóságok külön külön őröltetik azt meg. Ez az indokolás merő abszurdum, hiszen a malmok nemcsak megőrlik a gabonát, de szivesen haza is szállitják a fogyasztónak a lisztjét a korpáért. Legujabban Somogyvármegye törvényhatósága foglalt állást a liszt ellen és kérte a kormányt, hogy gabonát adjon a törvényhatóságnak. A határozat tegnap érkezett meg Fráter Barnabás alispánhoz.

* **Milyen világ van az oláh Brassóban?** Csapataink a visszavonulás közben elfogtak egy álruhás oláh tisztet, aki kémkedés végett jött ki az oláh kézen levő Brassóból. A román tiszt a következőket mondotta:

— Mi igyekszünk a lehető legjobban bánni nemcsak az oláh lakossággal, hanem a hátramaradt magyarokkal és szászokkal is. Hiszen jól tudjuk, hogy itt maradunk és nem engedjük, hogy a kozákpéldákat bárki is kövesse legszebb régi álmunk megvalósulásának a szinterein . . . Semmi okunk annak a tagadására, hogy kész plakátokat hoztunk magunkkal Brassóba (Brasovnak nevezte) és ezeket publikáltuk, hogy a magánvagyonnak és az emberéletnek legcsekélyebb bántódása sem esheték. A legszebb rend van Brassóban, várják a trónörököst, akinek a Zell-palotában, az erdélyi német konzulátus helyiségében rendeznek be irodát, fölötte pedig Goldfinger fakereskedő lakásában megfelelő lakosztályt. (A Goldfinger-család Nagyváradra menekült.) Kár, hogy a brassói Cellulose-gyárat önök tönkretették, — folytatta mosolygva — mennyi papirt lehetne még készitení a hat millióért vásárolt erdőkből. Ez persze jó volna most a magyar lapoknak, a miéinknek viszont van elég ujságpapirjuk.

Hozzávetőleges számitás szerint a város lakosságának hatvan százaléka, köztük a mintegy tizenkétezer főnyi román közönség, kivéve a katonaköteles sorban levő férfiakat, Brassóban maradt.

* **A Hőfer-jelentés áldozata.** Tegnapelőtt este a nagy tömegben Csillag Sándor is a Hőfer-jelentést olvasta, azonban nem jó vége lett a dolognak, mert többe került a mulatság, mintha másnap reggel akár száz fajta ujságból olvasta volna el a hivatalos jelentést. Ugyanis olvasás után nehéz szivvel vette tudomásul, hogy a tumultusban valaki 23 koronát tartalmazó pénztárcájának ellopásával megkönnyitette zsebét a rendőrség keresi a zsebtolvajt.

* **Be kell jelenteni a menekülőket.** A rendőrség bejelentőhivatala felhivja a város közönségét, hogy a szállásadók a *menekültek bejelentését el ne mulasszák* és azt érkezésük után azonnal foganatositsák, mert ellenkező esetben kihágást követnek és cselekményük szigoru büntetést von maga után. Nagyvárad, 1916 szeptember 3. *A rendőrség bejelentőhivatala.*

* **Oláh hadifoglyok Nagyváradon.** Tegnap délelőtt ujra a nagyobb tömeg oláh hadifoglyot szállitottak át Nagyváradon. Az uj fajta hadifoglyok mélabusan tekintgettek ki a vonat ablakából és megláthatták azt a nagy tömegü uj orosz hadifogolycsapatot, akiket most hoztak itt át a galiciai haretérről.

* **Apologiai kurzus urinők részére.** Az urinők részére hirdetett „Apologiai kurzusra" a meghivókat a napokban küldjük szét. A kurzuson használandó hittankönyv: Katolikus Hittan (I. rész) dr Schütz Antaliól beszerezhető Láng József Rákóczi-uti könyvkereskedésében. Az összes eddig jelentkezett kurzushallgatók sziveskedjenek a fenti tankönyvet beszerezni.

* **Nincs só.** A füszerüzletekben tegnap vagy egyáltalában nem adtak sót vagy csak egynegyed kilót, ha még volt. A sónagyraktáran üresek, nincs waggon és szünetel a szállitás. Az oláh betörés a magyarázata a só hiánynak s okosan teszi a közönség, ha spórol a sóval.

* **Október 1-én nyilnak meg a középiskolák.** Budapesti tudósitónk jelenti, hogy a kultuszminiszter az összes középiskolák és polgári iskolák megnyitását október 1-ére halasztotta el.

* **Mindent a hadseregnek.** A honvédelmi miniszterium Hadsegélyező Hivatala a hadsereg részére szükséges olajak pótlására az olajtartalmu magvakat begyüjti. Kéri a nagy közönséget, hogy az olajtartalmu magvakat, a baraek, napraforgó, tök és szilva magvakat, szeretetadományképpen *minél nagyobb mennyiségben* beküldeni sziveskedjék. Különösen nagy gondot helyez a hivatal a lekvár és pálinkafőzésnél visszamaradt *szilvamagvakra.* Egy kis áldozatkészséggel ezeket érő nyersanyag megteremtésében segitkezik az, aki e rendes körülmények közt veszendőbe menő értéket összegyüjti és a Hadsegélyező Hivatal Budapest, Akadémia utca 17—V. alá beküldi. A csomagokat bármely postahivatal vagy vasuti állomás ingyen továbbitja, ha azokat kivül „Gyógynövény" jelzéssel látjuk el.

* **Tanitás az állami iskolában.** Ismételten van szerencsém az érdekelt szülőkkel tudatni, hogy az olaszi és ujvárosi állami iskolákban a beiratások folyó hó 1-én megkezdődtek és f. hó 5-ig tartanak, melyre a szülőket és gyámokat a törvényes következmények terhe alatt figyelmeztetjük. H hó 6-án már rendes tanitás lesz. *Gulácsy* Endre áll. isk. igazgató.

* **Felhivás az önkéntes ápolónőkhöz.** A nyugvó állomás ujabban a felszaporodott munka következtében erősen érzi hiányát az önkéntes ápolónők működésének, miért is felkérem a nemes cél érdekében mindazon önkéntes ápolónőt, aki munkálkodását harcosaink jólétéért folytatni hajlandó, hogy ma vasárnap délután 5 órakor a nyugvó állomáson megtartandó értekezleten megjelenni sziveskedjék.

* **Sághy Gyula meghalt.** *Sághy* Gyula, az egyesült 48 as és függetlenségi párt tagja, 76. éves korában több napi szenvedés után orbánczban meghalt.

* **A tanitók és tanárok beszerzési csoportjának** elnöksége felszólitja tagjait, hogy a megrendelt fa és cukor árakat vasárnap délelőtt 10—11 órák között föltétlenül fizessék be a csoport pénztárába (kereskedelmi iskola tanári szobájában, hogy a szállitás akadálytalanul lebonyolitható legyen. Ugyancsak ez alkalommal jelentkezzenek az elnökségnél miudazok, akik a szükségleti kimutatáson megrendelt paradicsomot átvenni nem óhajtják. A paradicsom átvételének helyét és idejét a tagokkal ujságok utján később fogjuk tudatni. A csoport intézőbizottsága vasárnap délelőtt 11 órakor a fentebb jelzett helyen ülést tart.

* **A Vörös-Kereszt Egylet közgyülése.** A Vörös-Kereszt Egylet tagjait tisztelettel meghivom f. hó 9 én d. u. 6 órakor a városháza bizottsági termében megtartandó rendkivüli küzgyülésre, melynek tárgyai: 1. Választmányi tagság betöltése. 2. Tiszteletbeli tag választása. Ügyvezető alelnök.

* **Betörés.** Tegnap éjjel ismeretlen tettes betört Spitz Benő Tisza Kálmán-téri italkimérési és főzsdeüzletébe. A betörő az udvar felőli ajtón hatolt be álkulcsal és ellopott 50—60 koronányi nikkelpénzt, egy arany órát és láncot, egy drága fényképező lencsét és aprósságokat. — A rendőrség nyomoz.

* **A Félix-fürdő most szép.** A hervadás előtti teljes pompájában áll a fürdő mesaszerü rengetege, amely esténkint enyhülést ad a zakiatott szivü embereknek. Nappal élénk az élet s az óriás konyhában egy finom, kedves arcu uriasszony intézi a levesek, sültek és tésztáik dolgát. *Reigl* Ernőné izléses főztjeinek jóságát ismeri már az Alföld minden megyéje és meg is szereti. Nincs hiba a kiszolgálásban, a fürdőről elég azt irni, hogy erősit, frissit, gyógyit, életet ad Vasárnaponkint bővebb az étlap és muzsika is szól azoknak, akik szeretik.

* **Adományok a hadiárvák részére** Nagyvárad város árvaszékéhez a Hadiárvák Segélyalapja javára ujabban az alábbi nemes adományok folytak be: Kirschner Sándor és neje sz. Lábán Teréz a Tiszántúl utján 100 korona, a nagyváradi női kereskedelmi szaktanfolyam növendékei 2 korona 20 fillér. A nemeslelkü adakozók adományaikért fogadják a hadiárvák nevében a városi árvaszék hálás köszönetét. Nagyvárad, 1016 aug. 29 én *Nizalovszky* elnökhelyettes.

* **Macalik József** hosszas éveken keresztül volt katonai karmester, zongora, hegedü, cselló és fuvolába alapos oktatást nyujt, a bécsi és budapesti zeneakadémia tananyaga szerint. Cim Beőthy Ödön utca 33. szám.

* **Polg. isk.** vizsgára előkészit, német nyelv, irodalom tanitását avagy társalgást vállal perfectül németül tudó tanitónő. Cim a kiadóban.

* **Használt,** de jó karban levő **butorok,** antik butorok és porcellánok, csecsebecsék és befőzős üvegek, költözködés miatt eladók. Kálvária utca 20. szám alatt, földszint jobbra.

* **Gyönyörü rózsás arc** a nő legszebb disze. Az első ránc a szép asszony első igazi bánata. Adjunk tehát neki módot hogy eltüntethesse. Elég ha a megbecsülhetetlen **Y-PO crémet és szappant** használja melytől a bőr visszanyeri ruganyosságát eltünteti **s ráncokat, szeplőket, mitesereket, májfoltokat, pattanásokat és bőr vörösséget.** Ára 2 K. Kapható: Farkas István „Apolló" drogeriájában Nagyvárad, Rákóczi-ut 7/B. Rimanóczy palota.

x **Poloskairtó HOXIN** biztos szer. Ára 1 korona 80 fillér. Kapható kizárólag Farkas István Apolló drogeriájában Rákóczy-ut 7/B.

BERLINI VICTORIA
Általános Biztositó részv. társaság.
Elfogad:
ÉLETBIZTOSITÁSOKAT,
amelyek **háboru** esetén a biztositás teljes összegéig érvényesek.
Nagyváradi vezérügynökség:
Rákóczi ut 10. sz. II. em. Telefonszám 641.

* **Eczet** készitéséhez alkalmas garantált vegytiszta **eczetsav** kapható Farkas István Apolló drogeriájában. Nagyvárad, Rákóczi ut 7/B. Telefon 13—02.

Őszi és téli ruhák, férfi öltönyök, felöltők, festése és tisztitása. **Függöny, kézimunka, kelengye** nemüek tisztitása. Fekete festés elsőrendü kivitelben.
HALTENBERGER VILMOS
kelmefestő, vegytisztitó és gőzmosógyárában Nagyvárad.
Gyár telefon sz. 34. Felvételi üzlet 14—69.

Figyelem!
Nagyváradon Beőthy Ödön-u. 1. görög kath. templom mellett (bejárat a kapu alatt) kaphatók:
Szepességi lenvásznak
Finom cérna vásznak, Lepedő vásznak, Vászon és damast asztalnemüek, Ágynemüek beosztott és méteres lendamastból. Takács vászon és damast törülközők.
Törlők, szakajtók, himző vásznak, Blous vásznak, Tarka lenvásznak, Nyers vásznak, Házi vásznak, Sajt vászon.
Asztal és ágynemüekben a legujabb minták. **Jutányos, szabott árak.**
Helyi és megyei telefon 1163.

TANÜGY

Az első iskolai év megnyitása a nagyváradi Orsolya-rendi leányközépiskolában.

A nm. vall. és közokt. m. kir. miniszter től kapott engedély alapján az Orsolya-zárda megnyitja az 1916—17. iskolaévben a *felső leányiskola és leánygimnázium első osztályát.*

Ezen osztályba „kizárólag csak oly tanulók vehetők fel, akik a felvétel polgári évének végéig életük tizedik évét betöltik, a 12 évet még meg nem haladták és nyilvános népiskolától nyert bizonyitványt mutatnak fel arról, hogy a népiskola négy alsó osztályát *jó sikerrel* végeztek." A felvételhez szükséges okmányok a népiskolai bizonyitványon kivül még a születési anyakönyvi kivonat és a himlőoltási orvosi bizonyitvány.

A beirás alkalmával — *szeptember 12. és 13. napjain d. e. 9—11 óráig az Orsolya zárda épületében* — a jelentkezők személyesen a szülők vagy megbizottaik kiséretében kötelesek megjelenni. A beiráskor fizetendő dijak: 10 K beirási dij, ifj. könyvtárra, nyomtatványokra és tanulmányi kirándulásokra 10 K, tanári nyugdijalapra 12 K. Az egész évi tandij 240 K, (Vall. és közokt. min. 86,100—1916. sz. r. a.), amely azonban négy egyenlő részletben (okt. 5-ig, dec. 5-ig, márc. 5 ig és május 5-ig) is fizethető. Egy-egy osztályba *negyven tanulónál több nem vehető fel.* (Rt. 44. §.)

Szeptember 14-én d. e. 9 órakor lesz az ünnepélyes Veni Sancte. A rendes előadások szeptember 15 én délelőtt 8 órakor kezdődnek.

Az élelmiszerek hatósági árai.

Nagyváradváros törvényhatóságának területére a közélelmezés zavartalanságának biztositásához füződő érdekből az élelmiczikkek követelhető legmagasabb árait az 1916 szeptember hó 1 től szeptember 15 ig terjedő időben a következőkben állapitotta meg a hatóság:

Marhahus I. rendü 1 kiló 8·—. Marhahus II. rendü 1 kiló 7·80. Marhahus növendék 1 kiló 7·60. Marhahus kóser 1 kiló 8·10. Borjuhus hátulja 1 kiló 8·—. Borjuhus eleje 1 kiló 7·60. Bárányhus 1 kiló 6·—. Sertéshus 20 deka nyomtatékkal 1 kiló 7·—. Sertéshus nyomtaték nélkül 7·40 Sertéshus füstölt sovány 1 kiló 8·60. Sertéshus füstölt csontos 1 kiló 8·—. Kolbász füstölt 1 kiló 8·40. Kolbász friss 1 kiló 7·60. Szalona nyers zsirnak való 1 kiló 8·60. Szalona füstölt 1 kiló 9·—. Szalona pörkölt, paprikázott 1 kiló 9·—. Szalona sózott 1 kiló 8·60. Csemege szalona abált 1 kiló 10·—. Háj 1 kiló 9·—. Tepertő préseletlen 1 kiló 6·40. Sertészsir 1 kiló 10·—. Börsajt 1 kiló 7·60. Hurkafélék 1 kiló 2·40 Sonka nyers egészben 1 kiló 8·—. Sonka nyers felvágva, kicsinyben 1 kiló 9·— Füstölt fej és csontos hus 1 kiló 7·—.

II *Baromfi*: Csirke, rántani való 1 pár 4·—. Csirke sütni való 1 pár 5·60. Csirke élősulyban 1 kiló 2·80. Tyuk egy kiló 3·—. Ruca, kövér, élősulyban 1 kiló 4·—. Liba, hizott, élősulyban 1 kiló 4·60. Libazsir 1 kiló 12·—. Liba, hizott, koppasztott 1 kiló 5·— K.

III. *Hal és vad*: Ponty fél kiló sulyig 1 kiló 2·20. Ponty fél kilótól 1 kiló sulyig 1 kiló 3·80. Ponty 1 kiló sulyon tul 1 kiló 4·20. Apró halak 1 kiló 2·40. Cigányhal és kárász 1 kiló 4·— Nem élő hal 25 százalékkal olcsóbb.

IV. *Tej és tejtermékek*: Tej, teljes 1 liter piacon —·50. Tej, teljes, 1 liter házhoz szállitva —·52. Tejfel 1 liter 1·80. Tehénturó 1 kiló 1·60. Juhturó 1 kiló 3·20. Gomolya 1 kiló 2·80. Teavaj 1 kiló 8·80. Liptói turó 1 kiló 6·20.

V. *Liszt és kenyérnemüek*: Buzadara és nullásliszt 1·06. Főzőliszt 1 kiló —·70. Buzakenyérliszt —·50. Rozsliszt 1 kiló —·52. Kenyér kenyérlisztből péknél 1 kiló —·48. Kenyér kenyérlisztből viszontelárusitónál —·50. Kenyér fehér főzőlisztből péknél —·68. Kenyér fehér főzőlisztből viszontelárusitónál —·70. Kalács fehér nullásliszből cukrásznál és péknél 1·06. Kalács fehér nullásliszből viszontelárusitónál 1·06.

VI. Cukor és kávé: Cukor süveg visz. elár. 100 kg. 118·25. Cukor süveg kicsinyben 1 kiló 1·24 Kockacukor dobozban visz. elár. bttó 5 kg. 100 kg. 121·25. Kockacukor ládában visz. elár. nettó 50 kg. 124·75. Kockacukor kicsinyben bttó 5 kg. 1 kg. 1·26. Kockacukor ládában nettó 50 kg. 1·30. Cukorliszt dobozban visz. elár. 5 kg. 100 kg.

bttó 121.25. Cukorliszt kicsinyben bttó 5 kg. 1 kg. 1.26. Cukor kristály visz. elár. 100 kg. 118.25. Cukor kristály kicsinyben 1 kg. 1.24.

Kávé nagybani eladásnál 50 kg.-tól teljebb: Robusta kávé 1 kg. 9.36. Mindennemü Santos, Java és kávépörkölő 9.86. Finom kék kávék 10.96. Finom maragony kávé 11.96 Közönséges pörkölt kávé 12.06. Finom pörkölt kávé 13.46.

Kicsinybeni eladási ár: Robusta kávé 1 kg. 10.20. Mindennemü Santos, Java és kávé pörkölt 10.80. Finom kék kávék 12.—. Finom maragony kávé 13.—. Közönséges pörkölt kávé 13.—. Finom pörkölt kávé 14.60.

VII. Gyümölcs: Nyári szilva 1 kiló —.50 Nyári szilva 1 liter —.35. Barack sárga, aprószemü, valamint bármilyen lekvárnak való 1 kiló 50—1.10. Barack sárga közönséges 1 kiló 1.20—1.40. Barack sárga, nagyszemü, finom, válogatott, csemege 1.80—2.00 Barack őszi 1 kg. 1.80—2.—.

VIII. Szárazfőzelék, tojás, zöldség stb.: Bab száraz 1 kiló —.56. Borsó száraz 1 kiló —.70. Lencse 1 kiló —.80. Köleskása 1 kiló 2.—. Tojás 1 drb. —.22. Sárgarépa 1 csomó —.04. Petrezselyem 1 csomó —.04 Kalarábé 1 drb. —.02—.04. Vöröshagyma 1 kiló —.76. Foghagyma 1 kiló 5.—. Fejes káposzta 1 fej —.6—12. Burgonya uj 1 kiló —.20. Kelkáposzta 1 fej —.8—10. Vöröskáposzta 1 fej —.10—30. Retek fekete nagy 1 drb. —.10—20. Ugorka vizes 1 drb. —.04. Ugorka nagy salátának való —.04. Paradicsom 1 kiló —.50. Tök főzni való —.20—60. Zöld bab 1 kiló —.60. Kelvirág 1 drb. —.20—30. Paraj 1 csomó —.08 Padlutka 1 csomó —.06. Paprika zöld nagy 1 drb. —.02—.—. Tengeri szemes 1 liter —.26. Kapor 1 csomó —.04. Gyenge tengeri 1 cső —.12.

SZINHÁZ.

Heti müsor:

Csütörtökön: Mágnás Miska.
Pénteken: Cyklámen.
Szombaton: Legénybucsu.
Vasárnap délután: A kisasszony férje.
Vasárnap este: Marci. (Bemutató előadás.)

A szintársulat már javában készül az első hét müsorára és a legközelebbi idők bemutatóira.

—

Kishérletet 30 A). 30 B). és 30 C). valamint idénybérletet váltani lehet a szinház titkári irodájában naponta reggeli 9 órától fél 1 óráig és délután 3 órától fél 6 óráig a szinház titkári irodájában.

Idénynyitás a Szigligeti szinházba.

Csütörtökön a mult idény szezonslágere kerül szinre: a Mágnás Miska, amelynek Sz, Zsigmondy Anna, Vigh Manci és az uj tagok közül Gazdag Aranka játszák a fő női szerepeket. Ujszerü még a szereposztásban, Baracsot Békefi fogja játszani. Mágnás Miskát — persze — a sikerdus Tompa Béla játssza.

Pénteken Gábor Andor pompás szinmüve, a Cyklámenn kerül szinre, amelynek kettős női szerepében Kassics Eszter a szintársulat kiváló uj drámai müvésznője mutatkozik be.

Szombatra a Legénybucsut tüzte játékrendjére a szinház. Ebben az előadásban mutatkozik be a szintársulat uj baritonistája: Tarnay Béla és Rákóczy Ferenc, a Leövey Leó helyére szerződtetett komikus.

Vasárnap délután a már ismert szereposztással A kisasszony férje lesz müsoron.

Eseménye az idénynyitó hétnek a vasárnap esti bemutató, amelynek során Marci, a budai szinkör páratlan sikerü ujdonsága kerül előadásra, amelyen az uj tagok közül Szebeny Margit és Habár Szerafin mutatkoznak be.

—

APOLLÓ mozgószinház

Vasárnap.
A könnyek utja
társadalmi dráma 4 felv.
Előadások kezdete: Szombaton, vasárnap és ünnepnapon 3 órakor és hétköznapokon fél 7-kor.

URÁNIA mozgószinház

Vasárnap.
Pokol bitoriása
dráma 3 felv.
Előadások kezdete: Szombaton, vasárnap és ünnepnapon 3 órakor és hétköznapokon fél 7-kor.

ZENE és MŰVÉSZET.

Az Imrik-zeneiskola uj tanéve.

Imrik Cornélia, az ismert kiváló zenetanárnő ez évben is a rendes időben, szeptember hó 1-én kezdte meg kiváló szaktudásával vezetett zongora iskolájában a tanévet.

Az a kiváló eredmény, melyet ez a nagy zenei müveltségü zenetanárnő ugy a mult évben, mint egész müködése alatt külföldi nagy mesterek által is elismert tanitási módszerével növendékeivel elért, biztositék arra, hogy ezen év eredménye is épp oly kiváló lesz, mint volt az előzőké.

Imrik Cornélia ugyanis közismert arról a nagy, nemes ambiciójáról, hogy a legnagyobb buzgalommal igyekszik tanitványai lelkébe átönteni a zenének azt a nagy szeretetét és tudását, mely ez elismert zenetanárnő lelkét eltölti. Tanitványai mindig kiváltak a klasszikus zene terén, s mindeniknek játékán meglátszott az a bájos finomság, amit mesterüktől elsajátitottak.

A zeneiskolába még mindig lehet beiratkozni az iskola Uri-utca 5. szám alatti helyiségében.

NYILTTÉR.

Ablak üvegezés

Tábla üveg

Kép keretezés

előnyös árakban beszerezhetők

Komlós Testvérek

azelőtt HELLER TESTVÉREK rt. nagykereskedésében Zöldfa u 13

Helyi és vidéki telefon 372. szám.

VIGADÓ mozgószinház

Vasárnap.
Az élet küzdelmei
tragédia 3 felvonásban.
Szombaton és vasárnap négy előadás és pedig: délután 3, 5, 7 és este 9 órakor.

ISKOLA TÁSKÁK

könyvszijak, könyvcsomagoló vásznak. Tornacipők, sárcipők. Fésük, Fogkefék és szappandobozok.

Fiu esőköpenyek.

Szőnyeg osztályon:

Futószőnyegek már K 1.70 től. Ebédlőszőnyegek, lábtörlők. hencsertakarók, ágy és asztalteritők

a legolcsóbb gyári árakon

Haas Lipót

Linoleum

gyári raktárában.

Nagyvárad, Rákóczi-ut 5. Telefon 463.

A szerkesztésért felelős.
Dr. PAPP KÁROLY.

Biharvármegye alispánjától.

15187—916. sz.

Hirdetmény.

Közhirré teszem, hogy a Biharvármegye háztartási alapjának 1917. évi költségvetése az 1886. évi XXI. t.-c. 17. §-a értelmében az állandó választmány véleményével együtt közigazgatási kiadóhivatalomban folyó évi szeptember hó 4-től kezdődőleg 15 napra közszemlére kitétetik.

Egyes adózók a költségvetésre észrevételeket tehetnek, s azokat a folyó évi szeptember hó 20-án tartandó törvényhatósági bizottsági közgyülést megelőzőleg 5 nappal az állandó választmánynak beadhatják.

Nagyvárad, 1916. szept. hó 2.

Fráter Barnabás
alispán.

5.

Elsőrendü **jégszekrények** olcsó árban beszerezhetők

Andrényi Károly és Fiainál

Nagyvárad.

Általános Takarékpénztár Részvénytársaság

Nagyvárad, Bémer-tér 2.

Befizetett részvénytőke: 1,000.000 korona.

Elfogad betéteket 5 százalékos kamatozásra a betét napjától számitva. — Leszámitol váltókat — Engedélyez előnyös feltételek mellett jelzálogkölcsönöket törlesztésekre. Előleget ad értékpapirokra

---

6 szám.

Valódi

aszfalt fedéllemez

és jó minőségü

kátránypapir

kapható

Andrényi Károly és Fiainál.

IZSÁK LIDIA

elsőrendü fűzőszalon

Nagyvárad, Nagy Sándor-u. 1. Park-szálloda épületében.

Fűzőket a legelső divat szerint 2 óra alatt elkészitünk, kész fűzőkben egyenes tartók, melltartók és haskötőkben nagy választék. Fűzőket választás végett vidékre is küldünk, tisztitásokat és javitásokat pontosan elkészitünk. Szigligeti szinhás művésznőinek egyedüli szállitója.

:: **Telefon: 11—53.** ::

A MŰJÉG

naponkénti rendszeres szállitását megkezdtük, megrendeléseket köszönettel veszünk, előfizetéseket elfogadunk és előzékeny, pontos kiszolgálásról gondoskodunk

Kiváló tisztelettel

Nagyváradi Sörgyár R. T.

Telefon 439.

Helfy József utóda

NAGYVÁRAD.

KOSSUTH LAJOS-UTCA (Gyár-épület)

Telefon-szám: 51 Alapitatott 1868. évben.

Zsák- és ponyvakölcsönző üzlet.

Uj gabona-, lisztes-, szalma-, heremag- és só-zsákok.

Gépolajokban, hengerolajokban (tovotte) gépkenőcsben a legkitünőbb minőségeket tartom állandóan raktáron. Kötélnemüek, gépszijak, dohány, zsákzsinegek és kévekötelekben. Nagy választék fiakker takarókban és lópokrócokban.

Kátrány és aszfalt lemez kapható!

Az Erzsébetligeten lévő **4 uj földszintes** házban két és három szobás lakások kiadók.

(Püspöki residencia mellett.)

Értekezni lehet a 3. épületben lakó házmesternél, vagy Incze irodában Bémer-tér 3.

Merza Kálmán

nyerges és szijgyártó Nagyvárad, Rákóczi-ut 19. szám.

Telefon: 3—65 Telefon: 3—65

Tiszti nyereg és szijazat, kocsizó és igás szerszámok, kocsiülés, lábvédők és szerszámlakkok raktára.

MODERN

üveg, vászon és bádoglemez

CIMTÁBLÁKAT

müvészi kivitelben készit

KRAMMER

cimer és cimfestő

Nagyvárad, Kossuth L.-u. 16.

Janky Antal Utóda

(Cégtulajdonos Csatáry József.)

A legrégibb füszerüzlet Nagyváradon.

A mai viszonyok közt való nehéz beszerzési viszonyok dacára mindenből teljes raktárkészletet tart

---

Talp, talphulladék, talp-pótlóanyag és bőrhulladék üzletem,

katonáskodásom miatt, lakásomon folytatom! Kérem t. vevőim további szives pártfogását

STERN MIKLÓS

Nagyvárad, Péter-u. 1/A.

(Bejárat a Sztaroveczky-utca felől, az inasotthon mellett.)

EMIR arcmosó

legtökéletesebb készitmény bőrhámlás és sömör; továbbá izzadó-, fényes, zsiros-, atkás (mitesseres) arcra. Ha naponta többször az arcunkat EMIR-rel bedörzsöljük, az arc rögtön csodás szép lesz, mintha valami mesés lehelletfinomságu harmattal lenne bevonva. Óvakodjunk értéktelen utánzatoktól, mert csak az EMIR névvel ellátott eredeti üvegekért vállal felelőséget a készitő.

Egy üveg ára 1 korona 50 fillér.

Alabástrom szappan

legfinomabb illatu és legjobb minőségü pipere szappan, mert teljesen tiszta növényi zsirokból van összeállitva, kitünően habzik és teljesen lugmentes. Pompás illatánál fogva a legelőkelőbb körökben is általánosan el van terjedve.

Egy darab ára 2 korona.

Ha szeplőjétől meg akar szabadulni, ha tiszta fehér arcbőrt óhajt, ugy használjon

Alabástrom-arckenőcsöt

Egy tégely ára 1 kor. 20 fillér.

vidéki megrendeléseket azonnal szállitok és 6 korona értéküek költségmentesen lesznek szállitva.

Fenti szerek kaphatók: a készitő

NÉMETH PÁL
gyógyszerész

Arany Kereszt gyógytára, chemiai és cosmetikai laboratoriumában Szent László-tér, a Városháza mellett.

Fenti szerek valódi minőségben beszerezhetők még Csanda Endre Rákóczi gyógyszertárában Szacsvay-utca, a Vadász drogériában, és Farkas István Apolló drogériájában.

Szent László (Püspök gyógyfürdő)
Nagyvárad mellett.

Kénes vasas hévvizforrások, viz hőfoka 42 C° csuz, köszvény minden formája, ischiás és női betegségek ellen, 1913-ban 6200 beteg hagyta el gyógyultan és javultan a páratlanul hatásos Püspök-fürdő gyógyforrásait. Nagyszabásu nyári uszoda 26 C° forrássvizzel és uszástanitással.

400 holdas park és fenyves erdő, gondozott sétautak, társalgó, olvasóterem, könyvtár, napilapok, folyóiratok rendelkezésre állanak.

Az egész fürdő ujonnan átalakitva, villanyvilágitás az egész telepen és az összes vendégszobákban. Pósta, interurbán telefon.

Sebesült katonatisztek és katonák árkedvezményben részesülnek.

Fürdőismertetőt küld az Igazgatóság 1916 jan. 1-töl.

Komzsik Alajos,
a fürdő bérlője.

OLCSÓ SZÉN!

1 mm. almamezői barnaszén
házhoz szállitva 4·50 K.
Legkisebb szállitható mennyiség 8 vagy 10 mm

Megrendelhető
Menyhért Szénbánya
Városi irodájában, Kertész-u. 11. sz.
(Hajótér villamos megálló mellett.)
!! Telefonszám: 10–85. !!

UJ KENYÉRSÜTŐDÉT

nyitottam, a Szigligeti-u. 13. sz. a. hova a sütendő kenyeret reggel ½9 és 11 órakor kérem elhozni.

Tisztelettel
Pethő Zsigmondné

NAGYVÁRAD VÁROS
VILLAMOS MÜVE
IRODA, RAKTÁR ÉS TELEP:
NAGYVÁRADON, VÁR-TÉR 1. SZÁM.

A telep telefonja 514.

1 LITER VIZ FELFORRALÁSA CSAK 4 FILLÉRBE KERÜL.

Főszerelő telefonja **55.**

Értesitjük a város t. közönségét, hogy a legujabb rendszerü **Villamos vasalók, „ főzőedények, „ tea főzők,** megérkeztek és a legolcsóbb árban kaphatók.

Wolfram és egyéb izzólámpák a legolcsóbb árban telefon rendelésre dijmentesen házhoz szállittatnak. Elvállalunk villamos világitási és erőátviteli berendezéseket. Egész éjjel ügyeletes szolgálat.

Csillárok, ½ wattos ivlámpapótlók 2000 gyertyafényig.

Villamos motorok nagy választékban kaphatók.

Költségvetéseket dijmentesen készitünk

A telep telefonja 514.

1 ÓRAI VASALÁS CSAK 12 FILLÉRBE KERÜL.

Főszerelőtelefonja **55.**

Szent László-nyomda, részvénytársaság Nagyvárad.